

2980-2806

Dorlion Journal

Academic Social Studies / Akademik Sosyal Araştırmalar
Vol./Cilt: 3 / Issue/Sayı: 2, December/Aralık 2025, pp./ss. 327-353.

12 Gün Savaşı'nın TASS ve IRNA Devlet Haber Ajanslarında Yansımaları

The Reflections of the Twelve-Day War in the State News Agencies TASS and IRNA

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Arrival Date
16.09.2025

Kabul Tarihi / Accepted Date
30.12.2025

Son Revizyon Tarihi / Last Revision Date
30.12.2025

Yayın Tarihi / Publication Date
31.12.2025

Kübra ERBAYRAKÇI

Doktora Öğrencisi, Atatürk Üniversitesi, Sosyal
Bilimler Enstitüsü,
Temel İletişim Bilimleri Bölümü.
Erzurum, TÜRKİYE.

Öz

Bu çalışma, literatürde “12 Gün Savaşı” olarak bilinen İsrail-İran arasında yaşanan çatışmanın müttefik iki devlet olan Rusya ve İran devlet haber ajanslarında nasıl yankı uyandırdığını ortaya koymayı amaçlamıştır. 13 Haziran 2025 tarihinde İsrail Başbakanı Netanyahu, İran’ın nükleer ve askeri altyapısına karşı önleyici bir saldırı harekâtı başlatmış ve İran, “Gerçek Vaat 3” adını verdiği operasyonla bu saldırı harekâtına karşılık vermiştir. ABD ise İsrail’in yanında yer alarak İran saldırısında büyük etki yaratan bir rol üstlenmiştir. Nükleer alanda İran’ın iş birliği içinde olduğu Rusya’nın bu çatışmalara yönelik tavrı önemli bir gözle bakıldığından çalışmada Rusya ve İran devlet haber ajansları TASS ve IRNA ele alınarak bu iki ajansta çatışmalara yönelik verilen haberlerde politik anlayış incelenmiştir. Nitekim medya, küresel siyasi süreç üzerinde etkili olmakta, siyasi ve ideolojik yönelimlerini ortaya koymaktadır. Buna göre araştırmanın sorularını; “TASS ve IRNA devlet haber ajansları politika okuması yapıyor mu?” ve “Bu ajanslar hangi politik anlayış ile haber inşa etmektedirler” oluşturmaktadır. Haberler nitel bir yaklaşımla eleştirel söylem analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Haberlerin analizi Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi modeli çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi, mikro ve makro düzeylere dayanmaktadır. Mikro düzeyde; sözcük seçimleri, cümle yapıları, cümleler arasındaki nedensellik ilişkisi ve retorik incelenirken makro düzeyde; tematik ve şematik analiz uygulanmaktadır. Sonuç olarak, örneklem olarak seçilen haber ajanslarının devlet haber ajansları olması göz önüne alındığında devletlerin medyayı kendi politik düzleminde kullandığı sonucuna ulaşmak mümkün olmaktadır. Medyanın amacı, kitleyi bilgilendirmenin ötesine geçerek kitleyi manipüle etmeye dayanmaktadır. Medya, politik söylem çözümlemesi yaparak savaşa yaklaşım sergilemekte ve her ülkenin kendi politikasına yönelik haber inşa etmektedir. Bu inşayı ideoloji şemsiyesi altında yapmaktadır. Medyada verilen mesajlar kitleleri düşmana ve ötekiye karşı bütünleştirmekte ve haberlerde gerçeklik yeniden inşa edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: İletişim Bilimleri, İsrail, Amerika, İran, Rusya, 12 Gün Savaşı, TASS, IRNA.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Erbayrakçı, Kübra. “12 Gün Savaşı'nın TASS ve IRNA Devlet Haber Ajanslarında Yansımaları”. *Uluslararası Dorlion Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi (DASAD)* 3/2 (Aralık 2025), 327-353. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18098354>

Abstract

This study aims to reveal how the conflict between Israel and Iran, known in the literature as the Twelve-Day War, was reflected in the state news agencies of the two allied states, Russia and Iran. On June 13, 2025, Israeli Prime Minister Netanyahu launched a preemptive strike against Iran's nuclear and military infrastructure, and Iran responded with Operation Real Promise 3. The US, siding with Israel, played a significant role in the Iranian attack. Given Russia's stance on these conflicts, given its cooperation with Iran in the nuclear field, this study examines the Russian and Iranian state news agencies TASS and IRNA, analyzing their reporting on the conflict and the political understanding behind it. Indeed, media influences global political processes and reveals its political and ideological orientations. Therefore, the research questions are: Do the TASS and IRNA state news agencies engage in political analysis? What political understanding do they use to construct their news coverage? The news reports were analyzed using a qualitative approach and critical discourse analysis techniques. The analysis was conducted within the framework of Van Dijk's critical discourse analysis model. Van Dijk's critical discourse analysis is based on micro and macro levels. At the micro level, word choices, sentence structures, causal relationships between sentences, and rhetoric are examined, while at the macro level, thematic and schematic analysis is applied. As a result, considering that the news agencies taken as a sample are state news agencies, it is possible to conclude that states use the media in their own political sphere. The aim of the media goes beyond informing the masses and is based on manipulating them. The media, by conducting political discourse analysis, presents an approach to war and constructs news for each country's own politics. This construction is done under the umbrella of ideology. The messages given in the media unite the masses against the enemy and the other, and reality is reconstructed in the news.

Keywords: Communication Sciences, Israel, America, Iran, Russia, Twelve-Day War, TASS, IRNA.

1. GİRİŞ

13 Haziran 2025 tarihinde İsrail Başbakanı Netanyahu, İran'ın nükleer ve askeri altyapısına karşı önleyici bir saldırı harekâtı başlatmış ve İran, Gerçek Vaat 3 adını verdiği operasyonla bu saldırı harekâtına karşılık vermiştir. Bu saldırıların ABD ve İran'ın olası bir nükleer anlaşma hakkında altıncı toplantısının düzenlenmesinden iki gün öncesinde başlaması dikkat çeken bir detay olarak öne çıkmaktadır. Bu çatışma sadece iki devlete dayalı bir çatışma değil, Amerika ve Rusya'yı da ilgilendiren bir çatışmayı temsil etmektedir. Çünkü Orta Doğu'da Amerika Birleşik Devletleri'nin çıkarları İsrail devleti ile uyumaktadır ve Amerika operasyona destek verirken Rusya'nın, nükleer alanda İran'ın güvenilir bir ortağı olarak bilindiğinden bu savaşa yönelik tepkisi önemli olmaktadır. Bu tepki, medyada haber söyleminde aranmaktadır. Buna göre çalışmada Rusya ve İran'ın savaşa ilişkin tutumu TASS ve IRNA devlet haber ajansları özelinde incelenmektedir.

Devlet haber ajansları, çeşitli türlerde ilgili ve güvenilir bilgilerin toplayıcısı ve dağıtıcısı olarak hareket etmektedir. Ayrıca devletin bilgi politikası işlevini yerine getirmektedir. Bu da devletin ve sivil toplumun çıkarları doğrultusunda bilgi yoluyla insanların bilincini, davranışlarını ve faaliyetlerini etkileme anlamına gelmektedir. Çalışmada Rusya devlet haber ajansı TASS ve İran devlet haber ajansı IRNA örneklem alınarak 12 gün süren savaşa ilişkin haberler analiz edilmiştir. Eleştirel söylem analizi tekniği kullanılan çalışmada, Van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesi modeli gerçekleştirilmiştir.

Buna yönelik farklı çalışmalar literatürde yer almıştır. Örneğin; Makar ve Pillah "Twelve Days of Escalation: Analyzing the June 2025 Israel-Iran War and U.S. Precision Strikes on Nuclear

Infrastructure” adlı çalışmalarında, ABD’nin 12 günlük İsrail-İran savaşı sırasındaki stratejik ve idari tepkisini eleştirel bir şekilde incelemişlerdir. Bu inceleme özellikle Natanz, Arak ve Fordow’daki İran nükleer tesislerine yönelik hassas hava saldırılarına odaklanmıştır.¹ Geranmayeh, “Israel and Iran on the brink: Preventing the next war” adlı çalışmasında 12 günlük savaşın etkisini inceleyerek Avrupa faktörünü ele almıştır.² Klius ise; “An International Law Perspective on the 12-Day Israeli-Iranian War” başlığıyla İsrail ve İran’ın Haziran 2025’teki on iki günlük çatışma sırasında gerçekleştirdiğı eylemlerin uluslararası hukuki bir değerlendirmesini sunmuştur.³ Literatür  alışmasında 12 Gün Savaşı’na ilişkin medya çalışmasına rastlanmamasının yanı sıra İran ve Rusya’yı ele alan medya çalışmasına da rastlanmamıştır. Buna göre bu  alışma 12 Gün Savaşı’nın medyada incelenmesine odaklanmaktadır ve çalışmanın amacı, İsrail-İran arasında yaşanan 12 Gün Savaşı’nın Rusya ve İran mediasında nasıl yankı uyandırdığını ortaya koymaktır. Araştırmanın sorularını, “TASS ve IRNA devlet haber ajansları politika okuması yapıyor mu?” ve “Bu ajanslar hangi politik anlayış ile haber inşa etmektedirler” oluşturmaktadır.

Etik Beyan: Bu  alışma, tüm etik standartlara uygun olarak gerçekleştirilmiştir. Bu makalede sunulan bilgi ve bulgular, dürüstlük ve şeffaflık ilkelerine uygun olarak yazıya geçirilmiştir. Araştırmanın her aşamasında bilimsel bütünlük ve objektiflikten ödün vermemiştir. Ayrıca, bu çalışmada kullanılan tüm kaynaklara uygun şekilde atıf verilmiştir. Araştırma eleştirel s y lem analizi incelemesine dayalı olduğundan etik kurul onayı gerekmemektedir.

Araştırmanın Amacı ve Yöntemi

Bu çalışmanın amacı, İsrail-İran arasında yaşanan çatışmanın müttefik iki devlet Rusya-İran devlet haber ajanslarında nasıl yankı uyandırdığını ortaya koymaktır. Çalışmada, literatür taraması yapılarak İran-İsrail ve İran-Rusya ilişkisinin tarihsel arka planı incelenmiştir. Bu incelemenin ardından Harold Lasswell’in siyasal iletişim modeline göre; küresel politika aktörü olarak görünen medya ele alınmıştır.⁴ Rusya’nın devlet haber ajansı TASS ve İran devlet haber ajansı IRNA’nın tarihçesi sunulmuştur. Savaşa ilişkin 13-24 Haziran 2025 tarih aralığını kapsayan TASS devlet haber ajansında 10 haber, IRNA devlet haber ajansında ise 33 haber elde edilmiştir. Toplam 43 haber içerisinde Amerika ve İsrail’e yönelik olan 38 haber tespit edilmiştir. Bu 38 haberden 5’i TASS, 33’u ise IRNA’ya ait olmaktadır. IRNA’da sunulan 33 haberin 27’sinin İsrail saldırısına yönelik benzer niteliklere sahip haberler olduğu bulgusuna rastlandığından çatışma hakkında benzerlik taşımayan 6 haber seçilmiş ve TASS’dan 5, IRNA’dan 6 olmak üzere toplam 11 örneklem oluşturulmuştur. Buna göre haberler Van Dijk’ın eleştirel s y lem analizi tekniğıyle analiz edilmiştir.

¹ David Makar - Patrick Pillah, “Twelve Days of Escalation: Analyzing the June 2025 Israel-Iran War and U.S. Precision Strikes on Nuclear Infrastructure”, *IRASS Journal of Arts, Humanities and Social Sciences* 2/7 (2025), 112.

² Ellie Geranmayeh, “Israel and Iran on the Brink: Preventing the Next War”, *European Union Institute for Security Studies*, 2025.

³ “An International Law Perspective on the 12-Day Israel-Iran War”, *Independent; Kyiv National University Academy of Sciences (NaUKMA)*, 2025.

⁴ Harold Lasswell, “The Theory of Political Propaganda”, *The American Political Science Review* 21/3 (1927), 627-631.

Eleştirel söylem analizi Topuz ve Aslan'a göre; "1980'lerin ortalarında Van Dijk, Fairclough, Wodak ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmalarla ortaya çıkan bir harekettir. Bu hareket, 1992'de Amsterdam'da gerçekleştirilen bir toplantıda Van Dijk, Fairclough, Wodak, Van Leeuwen ve Kress tarafından sunumlarla başlamıştır".⁵ "Eleştirel söylem analizi söylemde anlatılmak istenen, saklı olanı ortaya koymaya çalışır".⁶ Yazılı veya sözlü dili toplumsal bağlamıyla ilişkili olarak inceleyen araştırma yöntemidir. Dilin nasıl kullanıldığını anlamayı amaçlamaktadır. Dil kullanımını bir toplumsal pratik biçimi olarak gören eleştirel dil teorisinden ortaya çıkan eleştirel söylem analizi, dil kullanımının, söylemin, sözlü etkileşimin ve iletişimin toplumsal düzenin mikro düzeyine ait olduğunu, güç, tahakküm ve toplumsal gruplar arasındaki eşitsizliğin ise makro düzeyde bir analize ait kavramlar olduğunu kabul etmektedir.

Van Dijk'in söylem analizi, en çok kullanılan söylem analiz modellerinden biridir. Eriyanto, Van Dijk'in söylem analizini metinsel, sosyal-bilişsel ve sosyal-bağlamsal olarak üç gruba ayırmaktadır. Temel olarak, Van Dijk'in modeli tüm söylemleri tek bir birimde birleştirmektedir. Metinsel boyut aşamasında, belirli bir konuyu öne sürmek için metinsel yapıları ve uygulanan söylem stratejisini analiz etmek gerekmektedir. Van Dijk modelinin metinselliği dörde ayrılmaktadır. Bunlar; makro, mikro sosyal bilişsel ve sosyal bağlam yapı olmaktadır. Haberin temasına veya konusuna dayalı olarak gözlemlenen bir metnin genel anlamı olan makro yapıdır. Makro yapı; metinsel bir çerçevede bir argümanın düzenlenmesini tartışma boyutu olan üst yapı ve parçaların eksiksiz bir habere dönüştürülme sürecidir. Mikro yapı ise; kelime, cümle, orantı, alt cümle, paragraf ve şekil uygulamalarına odaklanarak söylemin gözlemlenen anlamını incelemektedir.⁷ Sosyal bilişsel, haber üretimini analiz ederek yazarların haberlere ilişkin bireysel bilişlerini ortaya koymaktadır. Sosyal bağlam ise, topluluktaki söylemin gelişimini incelemektedir. Bir metin ve onu içeren bağlam, belirli bir söylemi tam olarak anlamak için önemli olmaktadır.⁸

2. İRAN-İSRAİL ARASINDAKİ İLİŞKİLER

İran-İsrail arasındaki ilişki tarihi İsrail'in 1948 yılında ulusal bağımsızlığını kazanmasıyla başlamaktadır. Her iki ülke de karşılıklı olarak hem stratejik hem de ekonomik temaslar geliştirdiğinden Tahran ve Tel Aviv etkileşimi karmaşık ve dinamik bir yapıya sahiptir. Malashenko'ya göre; 1948'den 1978'e kadar Tel Aviv ve Tahran arasındaki gerçekleşen ilişkilerin dostane olduğu kanısına varmak mümkün olmaktadır. Ancak 1979'daki İran İslam Devrimi'nden sonra Tel Aviv ve Tahran arasındaki ilişkiler bozulmaya başlamış ve sonraki otuz yıl içerisinde iki devlet vekâlet savaşları içerisinde kendilerini bulmuşlardır. 1980'lerin ortalarından bu yana ise

⁵ İrem Topuz - Olcan Aslan, "Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak Eleştirel Söylem Analizi", *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 17 (2024), 314-326.

⁶ İbrahim Emre Günay, "Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Azerbaycan ve Ermenistan Arasındaki Savaşa İlişkin Le Monde ve Le Figaro'da Kullanılan Haber Başlık ve Girişlerinin Analizi", *Aksaray İletişim Dergisi* 4/1 (2022), 46-65.

⁷ Eriyanto, *Analisis Wacana; Pengantar Analisis Teks Media* (Yogyakarta: PT. LKiS Printing Cemerlang, 2019).

⁸ Sumarlam, "Teori dan Praktik Analisis Wacana". (Surakarta: Buku Katta, 2019).

İran-İsrail çatışmaları Orta Doğu'nun önemli unsuru haline gelmekte ve bölgesel güvenlik sisteminin parametrelerini büyük ölçüde etkilemektedir.⁹

1 Mart 2011'de başlayan Suriye krizi, İran-İsrail ilişkilerini olumsuz etkilemeye devam ederken İsrail'in, Suriye'deki İran ve Hizbullah askeri hedeflerine hava saldırısı gerçekleştirmesi İran'ın İsrail'i düşman olarak görmesine neden olmuştur. İsrail, İran'ın bölgesel hedeflerini çerçeveleme konusunda Amerikan politikası izlediğinden İran tehdidini kontrol altına almak en önemli hedefleri arasında yer almaktadır. İsrail'in üç bilinen amacı vardır; İran'ın nükleer programını engellemek, Hizbullah'ın füze potansiyelini yok etmek ve İran'ın Orta Doğu ve Kafkasya'daki etkisini zayıflatmaktır.

Son on yılda Tel Aviv ve Tahran arasında gölge savaşı uygulansa da 2023 yılında İsrail, ABD'nin onayıyla, Irak'taki gücünü ve İran güvenlik güçlerindeki ajanlarını kullanarak İsfahan'daki İran askeri tesislerine saldırı düzenlemiştir. Bunun ardından İsrail, Suriye'deki İran, Hizbullah ve İslami Cihat askeri hedeflerine de bir dizi saldırı harekatı başlatmıştır. Buna karşılık veren İran, hava savunma sistemlerini güçlendirerek İsrail topraklarında saldırılar düzenlemek üzere Irak, Lübnan ve Filistin'de İslami Direniş için ortak komuta kararg hlarını kurmuştur. İran-İsrail ilişkilerinin i  süreçleri; siyasi sisteme, devlet kurumlarının oluşum ve gelişimine, iki ülkedeki toplumun dini ve etnik yapısına dayalı olmaktadır. İdeolojik tutumlarda iki ülkenin çatışmasına sebebiyet veren önemli bir faktör olarak gösterilmektedir.

1979'daki İran İslam Devrimi'nin ardından Tahran, İsrail ile tüm ilişkilerini keserek Yahudi devletini yıkma girişiminde bulunmaya başlamıştır. Bu durum, büyük ölçüde devrimci İran'ın emperyalizm, uluslararası Siyonizm ve Suudi Arabistan liderliğindeki Arap rejimlerinin temsil ettiğ  “şeytan üçlüsü” kavramını benimsemesinden kaynaklanıyordu. İsrail karşıtı duyguların gelişmesi, muhafazakâr İran din adamlarının Yahudi karşıtı görüşlerinden ileri gelmiştir. Bu görüşler, Medine halkının Yahudi inancını benimseyen bir kısmının Hz. Muhammed'e ihanet ettiğ  (MS 627'deki “Hendek Savaşı”) şeklindeki tarihi efsaneye dayalıdır. İran din adamlarının siyasete artan müdahalesi, birçok durumda İran'ın devrim sonrası yıllardaki dış politika anlayışının ulusal ve devlet çıkarları temelinde değ l, nüfuslu din adamlarının İslami görüşleri temelinde inşa edilmesine yol a tığ ndan Tahran'ın İsrail karşıtı ana hedef haline gelmesine sebebiyet vermiştir.¹⁰ Bunun yanı sıra İran'ın nükleer silahlanması İsrail tarafından tehdit olarak algılanmasından ziyade güvenlik anlayışının zedelenmesine neden olduğ ndan İsrail, İran'ın nükleer silahlanmasına karşı duruş sergilemiştir.

İsrail devleti tarihte Holokost'a maruz kaldığından güvenlik paradigmasına devlet olarak büyük önem göstermektedir. Bunu Başbakan Netanyahu'nun yapmış olduğ  konuşmalardan da anlamak mümkün olmaktadır. Acar'a göre; Benyamin Netenyahu, her yıl 27 Ocak'ta düzenlenen

⁹ Алексей Малащенко, “Blizhnevostochnyye konflikty: veroyatnost' obostreniya v kontekste obshchei nestabil'nosty v regione v 2020-e gody [Conflicts in the Middle East: Prospects for Escalation in the Context of General Regional Instability in the 2020s]”, *Puti k miru i bezopasnosti* 1/60 (2021), 120–132.

¹⁰ Владимир Ахмедов, “ волюция ирано-израильских отношений в условиях кризиса в Сирии”, *Институт востоковедения РАН* 1 (2023), 147–166.

Holokost Anma Gününde İran tehdidini dile getirerek, tüm dünyayı İran'a karşı durmaya çağırarak yeni bir Holokost'un yaşanmayacağına dair sözler sarf etmektedir.¹¹ Karasova'ya göre; İsrail'in bölgesel politikasının temel özelliği, İran İslam Cumhuriyeti ile yaşadığı şiddetli çatışmalardır. İsrail yönetimine göre, nükleer programı ve bölgedeki artan nüfus tehdit olarak algılanması gereken önemli unsurlar olarak öne çıkmaktadır. İsrail'in en büyük ortağı olarak görülen Amerika Birleşik Devletleri için İran hayati bir tehdit oluşturmaya da Orta Doğu'daki nükleer programı ve politikaları Amerikan çıkarlarına aykırı olduğundan nükleer programı kabul edilemez bir durumu ifade etmektedir. İsrail'in amacı ise, nükleer gelişimin ilerlemesini engellemek, İran'ı uluslararası arenada kapsamlı bir şekilde izole etmek ve ekonomisini etkilemektir.

2015 yılında Başkan Obama, Beyaz Saray'ın İran'a yönelik genel politikasının ötesine geçmeden Tahran'ın nükleer programını uluslararası toplumun kontrolüne almak için Tahran ile bir anlaşma yapılması gerektiğini kabul etmiştir. Ortak Kapsamlı Eylem Planı (KOEP) adı verilen bu anlaşma Rusya, Çin, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere ve Almanya olmak üzere altı ülkenin temsilcileri tarafından imzalanmıştır. İsrail tarafı, kabul edilen anlaşmayı sert bir şekilde eleştirerek, bu anlaşmayı, İran'a atom bombası geliştirme kapısını açan "kötü bir anlaşma" olarak nitelendirmiştir. 2018'de Barack Obama'nın yerine geçen Başkan Donald Trump, nükleer anlaşmadan çekilme kararı almıştır. Trump, anlaşmaların etkisiz olduğunu, çünkü İran'ın nükleer programını ilerletme kabiliyetini engelleyemediklerini ileri sürmüştür. Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail, İran'ın balistik füze ve diğer silah türlerinin geliştirilmesi ve test edilmesinin yoğunlaşmasından endişe duymaya başlamışlardır. Washington'ın önemli dış politika amaçlarından biri, Tahran'ın bölgesel düzeyde konumunu güçlendirme fırsatı yakalamasını engellemektir. İsrail hükümeti, Trump'ın KOEP'den çekilme kararını memnuniyetle karşılayarak, bunun İran'ın nükleer programına ve olası bir atom bombası geliştirme girişimine aktif muhalefete yol açacak tarihi bir adım olduğunu belirtmiştir.

İsrail'in İran'a yönelik stratejisinin üç boyutu bulunmaktadır; birincisi, herhangi bir ülkenin, bu durumda İran'ın, bölgede lider bir konuma gelmesini engelleme arzusudur. Kudüs, İsrail ve İslam Cumhuriyeti'nin çıkarlarının çatıştığı Suriye ve Irak'taki İran varlığına karşı çıkmaktadır. İsrail'in sözde "savaşlar arası harekâtı" veya "gölge savaşı", bölgedeki İran ve "vekillerine" karşı koymayı amaçlamaktadır. İkinci husus, İran'ın nükleer programıyla İsrail Devleti'nin varlığını potansiyel olarak tehdit eden ana stratejik düşman olarak gösterildiği İsrail güvenlik konseptiyle doğrudan ilgilidir. Üçüncü husus ise, İsrail'e karşı terörist saldırıları kışkırtan Hamas ve Hizbullah gibi radikal örgütlere İran'ın verdiği destektir. Grem'a göre İsrail tarafı, İran'ın terör örgütlerini destekleyerek Orta Doğu'daki durumu radikalleştirdiğine inanmaktadır.¹² İsrail; Lübnan, Suriye, Irak, Yemen ve Gazze şeridine artan İran silah tedarikini

¹¹ Oğuzhan Acar, "İran'ın Nükleer Bir Güç Olmasının Ortadoğu'daki Olası Sonuçları", *İsrailiyat: İsrail ve Yahudi Çalışmaları Dergisi* 8 (2021), 74-112.

¹² Горький Грэм, "Аргументы в пользу трехстороннего диалога между Израилем, Россией и США", *30 let polnoformatnykh rossiisko-izraelskikh diplomaticheskikh otnoshenii: proshloe, nastoyashchee i budushchee* (МГИМО(У), 2021).

kabullenmemekte ve İran'ın Filistin devletinin tek taraflı bağımsızlık ilanına ve tanınmasına vermiş olduğu desteği kabul edilemez bulmaktadır.¹³

13 Haziran 2025 tarihinde, İsrail Başbakanı Netanyahu, İran'ın nükleer ve askeri altyapısına karşı önleyici bir saldırı harekâtı başlatmış ve saldırılar üst düzey askeri yetkililerini, önde gelen nükleer bilim insanlarını, askeri, nükleer ve enerji tesislerini hedef almıştır. Buna karşılık veren İran ise; askeri, enerji ve karar alma merkezlerini hedef alan Gerçek Vaat 3 adını verdikleri operasyonu duyurmuş ve iki ülkede sivilleri de savaşa dâhil eden karşılıklı çatışmalarda bulunmuşlardır. Saldırıların ABD ve İran'ın olası bir nükleer anlaşma hakkında altıncı toplantısının düzenlenmesinden iki gün öncesinde başlaması dikkat çeken bir detay olarak öne çıkmaktadır. Bu savaş, uzun süren diplomatik çıkmazın ve kötüleşen bölgesel güvenlik koşullarının bir nedeni olarak gösterilmektedir. İsrail, ulusal varlığının gelecekte tehdit altında olduğunu iddia ederek İran'ın nükleer altyapısını etkisiz hale getirmeyi amaçlayan hassas hava ve füze saldırılarını başlatmıştır. Amerika Birleşik Devletleri de operasyona destek vermiştir. ABD'nin müdahalesi, İran'ın nükleer geliştirme zincirinin kritik bileşenlerini hedef alan hava saldırılarını içermekteydi. Bu askeri angajman, on iki gün sürmüş ve ABD ve İsrail'in yakın tarihteki en yoğun kısa vadeli ortak operasyonlarından birini oluşturmuştur. Aynı zamanda bu çatışma özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin açık onayının olmadığı bir ortamda gerçekleşmiştir.

Saldırıları, önleyici askeri saldırıların yasallığı ve meşruiyeti konusundaki küresel tartışmaları yeniden alevlendirmiştir. Akademisyenler, Haziran 2025 saldırıları gibi eylemlerin, tehdit algısı kisvesi altında tek taraflı müdahaleler için tehlikeli emsaller oluşturduğunu savunmaktadır. Buna karşılık, savunucular, kitle imha silahlarının hızlı gelişiminin ve diplomatik yaptırım mekanizmalarının sınırlılıklarının, özellikle Orta Doğu gibi istikrarsız bölgelerde, esnek stratejik inkâr doktrinlerini gerektirdiğini ileri sürmektedir. NATO müttefikleri, savaşın tırmanma riskleri konusunda endişelerini dile getirmişlerdir. Rusya, Çin ve bazı tarafsız devletler ise saldırıları İran egemenliğinin ihlali olarak kınamıştır. Birleşmiş Milletler, gerginliğin azaltılması ve nükleer silahların yayılmasının önlenmesi taahhütlerinin yeniden teyit edilmesi gerektiği çağrısında bulunarak acil bir oturum düzenlemiştir.¹⁴

3. MÜTTEFİK İRAN VE RUSYA ARASINDAKİ İLİŞKİLER

Rusya-İran ilişkileri, yüzyıllar öncesine dayanmakta ve bu ilişkilerin gelişimi günümüzde önem kazanmaktadır. Özel Özcan'ın; "2000 Yılı Sonrası Rusya Federasyonu'nda Büyük Güç Statüsünün Sorgulanması" adlı çalışmasından çıkarılan sonuca göre bugün dünya gücü olarak gösterilmekte olan Rusya¹⁵ ve bölgesel bir güç olarak nitelendirilen İran'ın Orta Doğu ve Hazar

¹³ Татьяна Карасова, "Региональная политика Израиля и иранская проблема", *Журнал Института востоковедения Российской академии наук* 1 (2020), 105-118.

¹⁴ David Makar – Patrick Pillah, "Twelve Days of Escalation: Analyzing the June 2025 Israel–Iran War and U.S. Precision Strikes on Nuclear Infrastructure", *IRASS Journal of Arts, Humanities and Social Sciences* 2/7 (2025), 112.

¹⁵ Merve Suna – Özel Özcan, "2000 Yılı Sonrası Rusya Federasyonu'nda Büyük Güç Statüsünün Sorgulanması", *Güvenlik Çalışmaları Dergisi* 21/2 (2019), 177-196.

bölgesinde önemli bir etki yaratma kapasitesine sahip olduğu söylenebilmektedir. Soğuk savaşın sona ermesinin ardından Rusya Federasyonu'nun kurulmasıyla iki ülke arasındaki ilişkiler farklı dönemlerden geçmiş olsa da özellikle son yıllarda Rusya ve İran arasındaki siyasi ilişkiler her zaman dostane olmuş ve herhangi bir iniş çıkış yaşamadan gelişmiştir.

İran ve Rusya'nın uluslararası ilişkilerde Batı'nın ve özellikle ABD'nin egemenliğini kabul etme konusundaki isteksizliği ve çok kutuplu bir dünya mimarisi inşa etme, ayrıca tek taraflı hegemonyaya karşı denge unsuru olarak diğer güç merkezlerini güçlendirme arzusu, iki ülkenin dış politikalarının temas noktalarından biri haline gelmiştir. İki ülke arasındaki ilişkiler, iç ve daha da belirgin bir şekilde dış faktörlerin etkisi altında daha dinamik bir şekilde gelişmeye başlamakta ve bu durum, mevcut uluslararası sorunlar ışığında ilişkilerin incelenmesini özellikle önemli kılmaktadır. Uluslararası sistemin yapısı göz önüne alındığında İran ile Rusya arasındaki yakınlaşmalarının temeli, mevcut durumlar karşısında gütmüş oldukları siyasi amaçlar olmaktadır. İki ülke arasındaki ilişkiler, dış aktörlerin önemli ölçüde müdahale edemeyeceği veya etkileyemeyeceği bir yakınlaşma düzeyine ulaşmıştır.¹⁶

İran İslam Cumhuriyeti'nin Rusya ile ilişkileri hem kurumsal hem de stratejiktir. Aynı unsur Rusya için de geçerli olmaktadır. Rusya ve İran'ın jeopolitik alanda her iki ülke için de temel öneme sahip birkaç stratejisi bulunmaktadır. İlk olarak, Rusya-İran ilişkilerinin çok kutuplu bir dünya inşa etme çıkarları doğrultusunda örtüşen pozisyonları olmaktadır. İkinci olarak, Kafkasya ve Orta Asya ile Yakın ve Orta Doğu'da istikrar ve güvenliğin güçlendirilmesi de dâhil olmak üzere ulusal çıkarların korunmasıdır. Uzun vadeli ilişkilerin inşası, her iki tarafın gerçekleştirdiği çok sayıda resmi görüşme ve ziyaretle kanıtlanmaktadır. Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin, 2007, 2015, 2017, 2018 ve 2022 yıllarında İran'a resmi ziyaretlerde bulunmuştur. İran Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani de 2014, 2015 ve 2017 yıllarında Rusya'yı ziyaret etmiştir. Jeopolitik bir müttefik olarak İran, bu ülkeyi bir ortak olarak daha da çekici kılan bir dizi faktöre sahiptir. Dolayısıyla İran İslam Cumhuriyeti, Orta Doğu'nun en büyük devletlerinden biri olup, denize birçok erişimi olması ekonomik temasları önemli ölçüde kolaylaştırmaktadır. Ülke; petrol, bakır cevheri, krom, nikel, kobalt ve doğal gaz gibi önemli doğal kaynaklara sahiptir ve İran bu kaynakların üretiminde dünyada ikinci sırada yer almaktadır.

Rusya ve İran arasındaki en olumlu iş birliği dönemi modern dönemdir. Hem bakanlar düzeyinde hem de uluslararası kuruluşlar düzeyindeki diplomatik temaslar ve ticaret hacmi alanındaki ekonomik etkileşim, tutarlılık ve istikrarlılık söz konusu olmaktadır. Ekonomik etkileşim bağlamında, ticaret ve ekonomik iş birliği konusunda kalıcı bir Rusya-İran komisyonu kurulmuştur. Son otuz yılda, Rusya ve İran arasındaki etkileşimin özel bir alanı, Savarbekovna'ya göre; "öncelikle İran İslam Cumhuriyeti liderliğinin, İran-İslam kültürünün ve Farsça dilinin Rusya da dâhil olmak üzere dünyada yayılmasını sağlayan hedef odaklı ve devlet tarafından finanse edilen politikasının bir sonucu olarak önemli ölçüde yoğunlaşan" kültürel bağların

¹⁶ Morteza Alavian – Rami Hasannia, "No-orasiagari va Siyasat-e Khaareji Roosieh Nesbat be Iran (Iran's Position in Russian Foreign Policy by Emphasizing Neo-Eurasianism)", *Central Eurasia Studies* 12/2 (2019), 419-434.

geliştirilmesi olmuştur. Orta Doğu'daki durumun şiddetlenmesi ve Suriye çatışması sırasında, terör  rg t  IŞİD'e karşı mücadelede Suriye'ye dost devletler olarak hareket eden Rusya ve İran, etkileşimlerinde yeni bir yol belirlemişlerdir.¹⁷

Rusya, gelecekteki küresel olaylarda ve çok kutuplu bir dünya düzeninin oluşumunda yeni bir rol oynayabilecek devletler arasındadır.¹⁸ Küresel bir g   olarak Rusya ile bölgesel bir g   olarak İran'ın ortak jeopolitik, ekonomik ve güvenlik çıkarları bulunmaktadır. İki  lke arasındaki ilişkiler, yaptırımların ve ekonomik güvenliğin korunmasına yönelik Amerikan baskısının mevcut bağlamında oldukça önemlidir. İran'ın stratejik coğrafi konumu ve çeşitli  zellikleri, Orta Asya ve Kafkasya gibi çevresinde bulunan bölgelerin dinamikleri ve ihtiyaçlarıyla bir araya gelerek ikili ilişkilere salt uluslararası bir boyut kazandırmıştır. İran ile çevresinde bulunan bölgeler arasındaki stratejik iş birliği, Rusya için ciddi bir küresel rekabete yol açan uluslararası bir konu olmaktadır. İekli, bölgesel ve uluslararası düzeylerde çeşitli faktörlerden etkilenen İran ve Rusya arasındaki ilişkiler, iş birliği için geniş fırsatlar sunmaktadır.¹⁹

Rusya ve İran arasındaki iş birliğinin asıl amacının İran'ın ileri teknoloji ürünlerinde büyük ve gelecek vaat eden bir ithalatçı konumunda olması gösterilmektedir. Rusya, İran'ın ileri teknoloji ve nükleer enerji pazarındaki en büyük katılımcı konumunu korumaktadır. İran'ın nükleer programı, kuruluşundan bu yana iki önemli dönemden geçmiştir. İlki, son İran şahı'nın 1960'lardan 1979'a, yani İslam Devrimi d neimine kadar olan dönemidir. O dönemde, İran'ın nükleer programının oluşturulması ve geliştirilmesi Almanya, Fransa ve Amerika Birleşik Devletleri tarafından desteklenmiştir. İran'ın nükleer programı, Amerika Birleşik Devletleri'nin desteğiyle faaliyete geçmiştir. 1969 yılında, Amerikan Başkanı Dwight Eisenhower, “Barış İçin Atomlar” adlı yeni bir programın uygulamaya konulacağını duyurmuştur. Batı'nın İran ile nükleer enerji konusundaki iş birliği, 1979 devrimine kadar devam etmiştir. Devrimden sonra yani şah devrildikten sonra, yalnızca Batılı nükleer araştırmacılar ve uzmanlar değil, aynı zamanda nükleer projede yer alan çok sayıda İranlı da ülkeyi terk etmiştir. Batı desteği ortadan kalkınca, İran hem nükleer programını dondurmak hem de nükleer santral inşasını durdurmak zorunda kalmıştır.

Devrim sonrası ikinci aşamada ise kendi içinde iki alt döneme ayrılmaktadır. İlk dönem, nükleer programın ve Buşehr Nükleer Santrali'nin inşasının yeni İran hükümeti tarafından askıya alındığı dönem olarak kabul edilmektedir. İran ve Irak arasındaki asker  harek tların sona ermesinin ardından ikinci aşama başlamıştır. Ülkedeki durum nispeten istikrara kavuşunca, İran hükümeti nükleer santralin inşasına yeniden başlayacağını duyursa da Washington'ın baskısı

¹⁷ Чабиева Саварбековна, «Основные результаты взаимодействия и международного сотрудничества России и Ирана в XXI веке», *Журнал Ближнего и постсоветского Востока* 2/6 (2024), 88-102.

¹⁸ Hasan Abulqasimi, “Iran's Foreign Policy Outlook in Light of New World Order”, *Islamic Republic News Agency*, 20 May 2023, (Erişim 1 Mart 2024).

¹⁹ Mostafa Jafari, “Rahbord-haye Tosee Ravabet Iran va Roosieh: Strategies for the Development of Relations Between Iran and Russia”, *Manpannameh Elmi Amenit Egtesadi* 8/11 (2021), 3-14.

altında olan bazı Batılı ülkelerin İran'ı desteklememesi sonucunda nükleer santralin inşası yeniden askıya alınmıştır. Ancak Rusya ile iş birliği içinde olan İran, uzun vadeli bilimsel, teknik, ticari ve ekonomik alanda yeni programlar geliştirmeye başlamıştır. Bu programlar, ikili iş birliğinin geliştirilmesinin başlangıcı olarak bilinmektedir. Söz konusu anlaşmalar, diğer hususların yanı sıra, iki ülke arasında atom araştırmaları alanında ortaklığın geliştirilmesini de öngörmekteydi. Buşehr Nükleer Santrali'nin inşasının tamamlanması için sözleşmenin imzalanmasına ilişkin müzakereler 1991 yılında başlamıştır. Kısa bir süre sonra 1992'de, İran İslam Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu, "Atom Enerjisinin Barışçıl Amaçlarla Kullanımı Hakkında" bir anlaşmaya imza atmışlardır. Anlaşma, Rusya Federasyonu ve İran İslam Cumhuriyeti arasında nükleer enerjinin barışçıl kullanımı alanında iş birliğini düzenleyen en önemli tezleri ortaya koymuştur.

Rusya, nükleer alanda İran'ın güvenilir bir ortağı olarak bilinmektedir ve İran, Rusya ile umut verici ve etkili bir iş birliği geliştirmiştir. Rusya Federasyonu, şu anda nükleer endüstride İran ile iş birliği yapan dünyadaki tek ülke olarak görülmektedir. Dahası, İran şu anda Avrupa Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri'nin güçlü baskısı altındadır, bu nedenle Batılı ülkeler ile İran arasındaki müzakere sürecinde önemli bir rol oynayan Rusya Federasyonu ile iş birliğini sürdürmesi ve güçlendirmesi her zamankinden daha önemli hale gelmektedir. Hem dış politikada hem de uluslararası ilişkiler alanında, İran'ın nükleer programı hayati bir unsur olmaktadır. İran, Rusya'yı barışçıl nükleer teknolojilerin geliştirilmesini ve barışçıl amaçlarla kullanılmasını, ülkenin siyasi arenadaki konumunu iyileştirebilecek önemli bir ulusal prestij bileşeni olarak görmektedir.²⁰

4. KÜRESEL POLİTİKA AKTÖRÜ: MEDYA

Modern dünyada ulus devletler, bir dizi sivil toplum kuruluşları, çevrimiçi topluluklar, dini, çevresel ve spor örgütleri küresel politikada rol oynayan faktörler olmaktadır. Bu kurumlar, küresel politikada kendi işlevlerini yerine getirmektedir. İşlevleri yerine getirirken bilgi akışını sağlayan rolü medyaya vermektedir. Medya, bilgi iletilici rolünün yanı sıra bilgiyi de yaratıcı olarak yerel veya ulusal alanlar ve izleyicilerle sınırlı kalmayıp, modern dünyanın aktörü olarak hareket etmektedir. Örneğin; CNN, BBC, Al-Jazeera, Russia Today, Euronews gibi kanallar dünyanın önde gelen ülkeleri için sadece etki araçları olmamakta, küresel kamuoyu, ulusal politika ve dünya politikası üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Medya, hükümet kurumları ve toplum arasındaki ilişkileri sürdürme ve düzenleme, hükümet kararlarını denetleme, yetkililerin siyasi eylemlerini tahminde bulunma vs. gibi birtakım işlevleri yerine getirmektedir.

Dünya siyasetine etki edebilecek güce sahip olan medyanın faaliyetlerini üç perspektiften incelemek mümkündür. Birincisi, devletin dış politikasına ilişkin kamuoyunu şekillendirmesidir. Laswell'in 2. Dünya Savaşı esnasında propaganda üzerine yapmış olduğu çalışma, siyasi iletişim teorisinin temellerini atmış ve medyanın siyasi etki aracı olarak işlev

²⁰ Сергей Сергеевич, *Sovremennoe sostoyanie rossiisko-iranskikh otnoshenii* (Москва: Дипломатическая академия Министерства иностранных дел Российской Федерации, Докторская диссертация, 2018).

gördüğünü kanıtlamıştır.²¹ Buna göre devletin medyayı bilgi politikası çerçevesinde kullandığını ortaya koymak mümkündür. İkincisi, en önemli dış politika kararları ve eylemleri, ilgili kamuoyuna aktarmasıdır. Medyada ifade bulan görüş, h k metin bakış açısından önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Solovyov'a göre; örnek olarak CNN etkisi olarak gösterilmekte olan Vietnam Savaşı'nı vermek mümkün olmaktadır. CNN, Amerikalıların Vietnam Savaşı'na karşı tutumuna yönelik yaptığı haberde, resmi görüşten farklı sonuçlar ortaya koymuştur. Bu da medyanın hükümet karar alma üzerindeki etkisini tanımlamaktadır.²²    nc s , Medya'nın bir etki statüsüne sahip olmasıdır. Vatandaşlar, haber seçimi yaparken siyasi tercihlerine yönelik siyasi bilgileri medyadan almaktadır. Buna göre medyanın siyasi etki için belirli fırsatları ve bağımsızlığı olduğu söylenebilmektedir. Medya bağımsızlığını kanunla güvence altına almaktadır. Bu güvencenin temelini devlet-medya ilişkisinde incelemek gerekmektedir.

Devlet-medya ilişkileri    modele ayrılmaktadır. Birinci model, "serbest fikir piyasası" olarak adlandırılmaktadır. Bu modele göre, devletin birincil görevi vatandaşların bilgiye erişimini sağlamaktır. Buna bağlı olarak medyanın h k mete yönelik eleştirileri cezasız kalacağı varsayılmakta, gazetecilerin yasal yollarla materyal toplamasına sansür veya kısıtlama getirilmemekte, gazetecilerin konu seçme ve görüşlerini ifade etme özgürlüğü güvence altına alınmaktadır. İkinci model, "sosyal sorumluluk"tur. Bu model, medyanın devletle olan etkileşiminde bilgiyi objektif, doğru, güvenilir bir şekilde sunarak, topluma karşı belirli yükümlülükleri yerine getirmesi gerektiğini öngörmektedir.    nc  model ise, "demokratik temsil"dir. Medyanın ticari bir kurumdan ziyade sosyal odaklı, kültürel, eğitici kurum olarak hizmet etmesine vurgu yapmaktadır.²³

Devletler, medya ile çalışma konusunda farklı yöntemler kullanmaktadır. Bunlar; kamu ve gölge yöntemleri olarak adlandırılmaktadır. Kamu eylemleri, hükümet faaliyetlerinde şeffaflığı, etkileşimi ve açıklığı teşvik eden bilgi politikasıdır. Gölge teknikler ise, hükümet ve gazeteciler arasında önceden belirlenmiş ve hazırlanmış soru-cevaplar aracılığıyla temas kurulmasını içeren teknik olmaktadır. Medya, bir yandan siyasi aktör olarak hem devletin kritiğini yapmakta hem de devlet politikasını yayma eğilimi göstermektedir. Bunun yanı sıra küresel politikada siyasi gücü pop lerleştirmekte, dış politikada hükümet girişimlerini desteklemekte veya eleştirmektedir. Bununla birlikte devletin dünyadaki imajını oluşturmakta ve uluslararası sorunların ve bunların üstesinden gelme yollarını belirlemektedir. Buna bağlı olarak günümüzde küresel bilgi alanında şiddetli savaşlar yaşanmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin medyasında küresel politikadaki etkinlik son derece düşük olurken Rus ve Batı medyasındaki uluslararası çatışmaların ele alınışı, dünyanın farklı resimlerini, "biz" ve "onlar'ın" farklı özdeşleşmelerini yaratmaktadır. Birçok  lke medya gücünü kullanarak ülkeler üzerinde baskı uygulamakta ve dış politika amaçları için medyayı bir araç

²¹ Lasswell, "The Theory of Political Propaganda", 627-631.

²² А.А.Ю. Соловьева, Политические коммуникации. (Петрунин Ю.Ю. и др.; под ред. спект Пресс, 2004), 213.

²³ Вероника Викторовна Фокина, СМИ как акторы мировой политики. МИРОВАЯ ПОЛИТИКА, Санкт-Петербургского государственного политехнического университета (2012), 61-65.

konumunda görevlendirmektedir. Medyanın küresel politikadaki varlığı, yalnızca bilgi yaymak değil, aynı zamanda farklı ülkelerin genel kamuoyunu güncel küresel sorunların tartışmasına dâhil ederek küresel topluluk üzerinde büyük etki yaratmaktır.

5. TASS VE IRNA DEVLET HABER AJANSLARI

Rus Haber Ajansı (TASS), devlet yayın kuruluşu ve Rusya Federasyonu'nun en büyük haber ajansı olarak bilinmektedir. Ajansın tarihi Çarlık Rusya'sına kadar uzanmaktadır. Rusya'da ilk medya kuruluşu 19.yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmış ve ilk özel medya kuruluşu ise 1866'da kurulan Rus Telgraf Ajansı (RTA) olmuştur. RTA, dış haber servisine bağımlı olduğundan Rus hükümeti, St. Petersburg Telegraph adında tamamen bağımsız bir ajans kurarak, hükümet tarafından finanse edilen ve kontrol edilen ilk resmi Rus ajansı kurma girişimlerinde bulunmuş ve başarılı olmuştur.²⁴

TASS, bilgi ajansı olarak bilinen Rus Telgraf Ajansı'nın temel işlevlerini devralmıştır ve Komünist parti ve hükümet, TASS'ın faaliyetlerini sıkı bir şekilde denetimden geçirse de ajansın Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği döneminde önemli işlevlerde bulunduğu söylenebilmektedir. TASS, dönemin rejimine göre ideolojik olarak doğru ve saf bilginin tek kaynağıydı ve aynı zamanda Sovyet bloğu genelindeki diğer ajanslardan da sorumlu olan bir rol üstlenmiş konumundaydı. 20.yüzyılın ikinci yarısında TASS, Associated Press (AP), Reuters, United Press Int. (UPI) ve Fransız AFP gibi diğer şirketleri de içeren, "Büyük Beşli" olarak adlandırılan dünyanın en büyük haber ajanslarına katılmıştır.²⁵

1992'de ajans, Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından ITAR-TASS (Rusya Bilgi Telgraf Ajansı) olarak yeniden adlandırılmış ancak 2014 yılında ITAR-TASS, orijinal adı olan TASS ismi ile anılmaya devam etmiştir. 2014 yılında ajans, değişen dijital ortama uyum sağlamak amacıyla yeni bir marka politikası başlatarak muhafazakâr konumundan çıkarak rekabet edebilecek modern bir medya şirketine dönüşmüştür. 2018 yılında 59'dan fazla ülkede ofisi bulunurken daha fazla ülkede ofis açılması öngörülmüş bunun yanı sıra yeni dillerde yayın yapmaya devam etmiştir. TASS haber ajansı devletle güçlü bir bağ içerisindedir. Bu bağ haberlere yansımakta ve haberlerde büyük ölçüde etkin faktör olarak gösterilmektedir. Örneğin, Genel Müdür doğrudan Rusya Federasyonu Hükümeti tarafından tayin edilmekte ve Genel Müdür de Genel Yayın Yönetmeni ve Genel Yönetim Kurulunu seçerek genel strateji belirlemektedir. Bu nedenle siyasi faktörün ajans faaliyetlerinde etkin olduğu ifade edilebilmektedir.²⁶

İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı (IRNA) ise, 1934 yılında İran Dışişleri Bakanlığı bünyesinde "Pars Haber Müdürlüğü" adıyla kurulmuştur. 1975 yılında bu haber müdürlüğünün statüsü haber ajansı statüsüne yükseltilmiş, ardından "Pars Haber Ajansı'nın" adı 1982 yılında

²⁴ Elena Vartanova - Andrei Vyrkovsky, "Between the State and the Market: An Analysis of TASS' Fall and Rise", *Journalism: Theory, Practice & Criticism* 21/12 (2020), 1842-1858.

²⁵ Terhi Rantanen and Elena Vartanova, "News Agencies in Post-Communist Russia: From State Monopoly to State Dominance", *European Journal of Communication* 10/2 (1995), 207-220.

²⁶ Terhi Rantanen and Anthony Kelly, "Abnegation, Accommodation, Affirmation: Three Discursive Modes for the Institutional Construction of Independence among National News Agency Executives in Europe", *Journalism* 21/12 (2019).

“İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı” olarak değiştirilerek medya faaliyetlerinde yeni bir sayfa açılmıştır. Bu haber ajansı şu anda; Farsça, Çince, İngilizce, Arapça, Azerice, Türkçe, İspanyolca, Urduca, Fransızca, Almanca ve Rusça olmak üzere on bir dilde faaliyet göstermektedir.

İran İslam Cumhuriyeti Haber Ajansı (IRNA), İran hükümetinin resmi haber kuruluşu olarak ülkenin en etkili devlet kontrolündeki medya kuruluşlarından biri olarak da öne çıkmaktadır. Zaman içerisinde IRNA, İran politikalarına ilişkin hem yerel hem de uluslararası algıyı şekillendirmeyi amaçlayan çok dilli bir platforma dönüşmüştür. İran hükümetinin kamu söylemini ve uluslararası iletişimi şekillendirmede temel araç olarak işlev görmeye başlamıştır. Rejimin siyasi söylemlerini, ekonomi politikalarını ve dış politikalarını sürekli olarak desteklerken, muhalif sesleri dışlamaktadır. Ajansın yayınları genellikle devlet bildirilerinden ayırt edilemez niteliktedir. Ajans sıklıkla resmi konuşmaları, askeri açıklamaları ve ideolojik açıklamaları yansıtmaktadır. IRNA, sosyal ve ekonomik konulara değinse de bunlar her zaman devletin meşruiyetini güçlendirmek amacıyla sunulmaktadır. Editoryal bağımsızlık neredeyse yok denecek düzeydedir. Nitekim IRNA hem yerel eleştirmenler hem de uluslararası medya gözlemcileri tarafından İslam Cumhuriyeti'nin propaganda aracı olarak nitelendirilmektedir. Bugüne kadar IRNA'nın veya bağlı yayınlarının editoryal bütünlüğünü izlemek veya doğrulamak için herhangi bir yerel yasa, düzenleyici güvence veya üçüncü taraf denetim organı oluşturulmamıştır. Ajans hem şeffaflıktan hem de özerklikten yoksun bir şekilde devlet aygıtına tamamen entegre olmaya devam etmektedir.

6. BULGULAR

Bu araştırmada Rusya haber ajansı TASS ve İran haber ajansı IRNA'da İsrail-İran arasında 13-24 Haziran 2025 tarihleri arasında yaşanan literatürde 12 Gün Savaşı olarak bilinen çatışmalara yönelik Amerika ve İsrail'i ele alan TASS'dan beş haber, IRNA'dan altı haber olmak üzere on bir haber incelenmiştir. Eleştirel söylem analizi tekniği kullanılan çalışmada, Van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesi modeli gerçekleştirilmiştir.

TASS haber ajansı 1:

Hürmüz Boğazı'nı Kapatma Girişimleri İran Ekonomisi İçin İntihar Olur (22 Haziran, 2025)²⁷

Hürmüz Boğazı'nın olası bir şekilde kapatılmasının ABD için kırmızıçizgi olup olmayacağı sorulduğunda, “Bence bu, İranlılar için intihar olur. Yani, tüm ekonomileri Hürmüz Boğazı'ndan geçiyor.” cevabını verdi.

ABD Başkan Yardımcısı JD Vance, NBC News'e verdiği röportajda, Hürmüz Boğazı'nın olası bir şekilde kapatılmasının İran ekonomisi için intihar olacağını söyledi. Hürmüz Boğazı'nın olası bir şekilde kapatılmasının ABD için kırmızıçizgi olup olmayacağı sorulduğunda,

“Bence bu, İranlılar için intihar olur. Yani tüm ekonomileri Hürmüz Boğazı'ndan geçiyor.” cevabını verdi. “Kendi ekonomilerini mahvetmek ve dünyada kargaşaya yol açmak istiyorlarsa, bence bu onların kararı olurdu. Ama neden bunu yapsınlar ki? Bunun hiçbir mantığı olduğunu düşünmüyorum. Bunun ne kendilerine de başkaları için mantıklı olduğunu düşünmüyorum”, dedi Vance.

²⁷ TASS Haber Ajansı (TASS), “Hürmüz Boğazını Kapatma Girişimleri İran Ekonomisi İçin İntihar Olur” (Erişim 22 Haziran 2025).

TASS haber ajansı 2:

İran, ABD'nin nükleer tesislerine karşı kullandığı füze sayısı ile aynı sayıda füzeyi ABD üssüne karşı kullandı (23 Haziran, 2025)²⁸

İran Yüksek Ulusal Güvenlik Konseyi'ne göre operasyon Katar için bir tehdit oluşturmuyor ve Tahran, Doha ile sıcak ve dostane ilişkileri korumak istiyor.

İran Yüksek Ulusal Güvenlik Konseyi, yaptığı açıklamada, İran'ın Katar'daki ABD El Udeyd hava üssüne yönelik saldırıda kullandığı füze sayısının, ABD'nin İran nükleer tesislerine attığı bomba sayısı ile aynı olduğunu belirtti. İran devlet televizyonunun aktardığına göre “Bu başarılı operasyonda kullanılan füze sayısı, ABD'nin İran'ın nükleer tesislerine saldırmak için kullandığı bomba sayısı ile aynıydı ve İran güçlerinin saldırdığı üs, Katar'daki şehir ve yerleşim yerlerinden uzakta bulunuyordu.” Açıklamada, operasyonun Katar'a yönelik bir tehdit oluşturmadığı belirtilirken, Tahran'ın Doha ile sıcak ve dostane ilişkileri sürdürmek istediği ifade edildi.

TASS haber ajansı 3:

İran Devrim Muhafızları Ordusu, 23 Haziran'daki İsrail saldırısının, gerginliğin başlangıcından bu yana en uzun saldırı olduğunu söyledi (23 Haziran, 2025)²⁹

İran medyasına göre, İsrail'e yönelik saldırıda Hayber Şekan, İmad, Kadr ve Fettah-1 balistik füzelerini kullandı.

İran'ın bu sabah İsrail'e düzenlediği saldırı, çatışmanın başlangıcından bu yana en uzun süren saldırı oldu. İran Devrim Muhafızları Ordusu'nun (DMO) elit birimi, saldırının bu sabah İsrail'e düzenlenen saldırıyla başladığını bildirdi. Mehr ajansı, İran Devrim Muhafızları Ordusu'nun raporuna atıfta bulunarak, “İsraililer, saldırının işgal altındaki topraklarda en uzun süredir devam eden alarmı tetiklediğini ve korku ve paniğe yol açtığını söylüyor” dedi. Fars ajansı, İran'ın İsrail'e yönelik saldırısında Hayber Şekan, İmad, Kadr ve Fettah-1 balistik füzelerini kullandığını bildirdi.

TASS haber ajansı 4:

İran Genelkurmay Başkanı, ABD'nin nükleer tesislerine yönelik saldırılarına karşı kararlı bir yanıt garantisi verdi (23 Haziran, 2025)³⁰

İran ordusunun başkomutanı Korgeneral Emir Hatemi, ABD'nin İran'a yönelik saldırgan eylemlerine kararlı bir yanıt alacağını söyledi. “İran tarihi boyunca ABD'nin işlediği suçlara tanık olduk. Amerikalılar İran'a karşı her suç işlediğinde, kesin bir yanıt aldılar. Bu sefer de farklı olmayacak”, dedi devlet televizyonu IRIB'in yayınladığı İranlı askeri komutanlarla yaptığı toplantıda. Hatemi, “Bu ülkenin bağımsızlığını, toprak bütünlüğünü ve ülkenin ulusal bağımsızlığını ve toprak bütünlüğünü koruyan İslam Cumhuriyeti'nin mukaddes devlet düzenini kararlılıkla savunacağız. Zafere kadar savaşağız” diye vurguladı.

²⁸ TASS Haber Ajansı (TASS), “İran, ABD'nin nükleer tesislerine karşı kullandığı füze sayısı ile aynı sayıda füzeyi ABD üssüne karşı kullandı” (Erişim 23 Haziran 2025).

²⁹ TASS Haber Ajansı (TASS), “İran Devrim Muhafızları Ordusu, 23 Haziran'daki İsrail saldırısının gerginliğin başlangıcından bu yana en uzun saldırı olduğunu söyledi” (Erişim 23 Haziran 2025).

³⁰ TASS Haber Ajansı (TASS), “İran Genelkurmay Başkanı, ABD'nin nükleer tesislerine yönelik saldırılarına karşı kararlı bir yanıt garantisi verdi” (Erişim 23 Haziran 2025).

22 Haziran sabahının erken saatlerinde, ABD Başkanı Donald Trump, ABD'nin  İran nükleer tesisine (Fordow, Natanz ve İsfahan) başarıyla saldırdığını duyurdu. Trump daha sonra tesislerin tamamen yok edildiğini söyledi. İran'ın üst düzey yetkilileri ise ABD saldırılarının tamamen etkisiz olduğunu belirterek Washington'ı sert bir yanıtla tehdit etti. Rusya, ABD'nin eylemlerini kınadı. İsrail, 13 Haziran gecesi İran'ın nükleer programını hedef alan Yükselen Aslan Harekâtı'nı başlattı. İran 24 saatten kısa sürede karşılık verdi. Sonraki günlerde Tel Aviv ve Tahran'da tekrar saldırılar düzenledi. Her iki taraf da can kaybı ve hasar bildirdi ve bir dizi tesisin vurulduğunu kabul etti. İran ve İsrail arasında karşılıklı saldırılar devam ediyor. Rusya, İsrail'in eylemlerini kınadı ve İran-İsrail çatışmasında arabuluculuk yapmaya hazır olduğunu belirtti.

TASS haber ajansı 5:

İsrail, Tahran'ın kuzeyindeki radar istasyonuna saldırı düzenledi (24 Haziran, 2025)³¹

İsrail savaş uçakları, Tahran'ın kuzeyindeki bir radar istasyonunu vurdu. Devlet yayın kuruluşu Kan, böyle bildirdi.

Saldırı, İsrail tarafının ateşkes ihlali olarak değerlendirdiği, bu sabah İsrail'e yönelik bir füze fırlatılmasına yanıt olarak gerçekleştirildi. Kan'a göre, İran'daki hedef sembolik bir nitelik taşıyordu.

İsrail Savunma Kuvvetleri (IDF), salı sabahı, İsrail ile İran arasında ateşkesin yürürlüğe girmesinden kısa bir süre sonra İran'ın İsrail'e saldırdığını bildirdi. Saldırının ardından İsrail Savunma Bakanı Yisrael Katz, Tahran'ı ateşkesi ihlal etmekle suçladı ve İsrail ordusuna İran'ın başkentine misilleme emri verdiğini söyledi. İsrail Genelkurmay Başkanı Eyal Zamir ise, bir operasyonel toplantının ardından İsrail'in İran'a misilleme yapacağını dile getirdi. Bu arada İran Genelkurmay Başkanlığı, ateşkesin ilan edilmesinin ardından İsrail'e füze saldırısı düzenlendiği yönündeki haberleri yalanladı. Kısa bir süre sonra ABD Başkanı Donald Trump, her iki taraftan da duyduğu hayal kırıklığını dile getirerek sakinleşmelerini istedi. İsraili bir yetkiliye dayandırdığı Axios portalına göre:

Trump, İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'yu arayarak İran'a saldırmamasını istedi. Trump daha önce, açıklamasından yaklaşık altı saat sonra, yani GMT saatiyle sabah 4:00 civarında başlayacak bir ateşkes konusunda İran ve İsrail arasında anlaşmaya varıldığını duyurmuştu. Trump'a göre, ilk ateşkesi Tahran yapacaktı ve on iki saat sonra İsrail ateşkesi başlatacaktı. 24. saatte, 12 günlük savaşın resmi olarak sona ermesi dünya tarafından kutlanacaktı.

IRNA haber ajansı 1:

İran füzelerinin isabeti İsrail'in güneyini sarstı (24 Haziran, 2025)³²

İran'ın yeni füze saldırılarının ardından, İsrail'in güney ve merkez bölgelerinde sirenler çaldı. Füzelerin isabetiyle meydana gelen şiddetli patlamalar, ülkenin güneyini sarstı.

³¹ TASS Haber Ajansı (TASS), "İsrail, Tahran'ın kuzeyindeki radar istasyonuna saldırı düzenledi" (Erişim 24 Haziran 2025).

³² IRNA Haber Ajansı (IRNA), "İran Füzelerinin İsbeti İsrail'in Güneyini Sarstı" (Erişim 24 Haziran 2025).

Katar merkezli El Cezire televizyonunun İsrail ordusu radyosuna dayandırdığı haberine göre, İran, Tahran saatiyle salı sabahı saat 07.00'deyürürlüğe girmesi beklenen ateşkes öncesinde İsrail'e son darbeyi vurmak istiyor. Haberde ayrıca, Tel Aviv ve Batı Şeria'nın batı yamaçlarındaki yerleşim birimlerinde birçok kez alarm sirenlerinin çaldığı, Tel Aviv'e iniş yapmakta olan bazı uçakların ise rotalarını değiştirerek geri döndüğü belirtildi. Lübnan medyası da İsrail'in bu sabah erken saatlerde Tahran ve İran'ın kuzey bölgelerine yönelik saldırılarına karşılık olarak, İran füzelerinin Beerşeva'daki İsrail yerleşim birimlerini hedef aldığını bildirdi.

IRNA haber ajansı 2:

Siyonist rejim, İran saldırılarındaki kayıplarını kısmen itiraf etti: 24 ölü, 1200 yaralı (21 Haziran, 2025)³³

Siyonist rejimin radyo ve televizyon kurumu, İran'ın geçtiğimiz bir hafta içinde işgal altındaki topraklara yönelik saldırıları sonucu yaşanan kayıpların bir kısmını itiraf etti.

Geçtiğimiz bir haftada İran'a ait balistik füzelerin İsrail'e isabet etmesi sonucu 24 kişi hayatını kaybetti, 1200 kişi ise yaralandı. Bu veriler, Siyonist rejimin İran'ın işgal altındaki topraklara yönelik saldırılarına dair haberlerin yayılmasını sıkı şekilde sansürlediği bir ortamda yayınlandı. Bu nedenle, gerçek kayıpların açıklanan rakamlardan çok daha fazla olduğu düşünülüyor.

IRNA haber ajansı 3:

Tel Aviv ve Aşdod'da yangın ve panik (15 Haziran, 2025)³⁴

İşgal altındaki topraklar, gece saatlerinde, ikinci kez İran İslam Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri'nin İHA ve füze saldırılarına hedef oldu.

"Gerçek Vaat 3" operasyonunun altıncı dalgasının ardından birkaç saat geçmeden, İran Silahlı Kuvvetleri yeni bir drone ve füze saldırısı dalgası başlattı. Bu dalgada Tel Aviv ve Aşdod şehirleri hedef alındı. Bu saldırı sırasında İran balistik füzeleri, birden fazla hava savunma katmanını aşarak önceden belirlenen hedeflere isabet etti. Ayrıca, İran'a ait bazı füze ve insansız hava araçları, işgal altındaki toprakların kuzey, güney ve doğu bölgelerinde çeşitli noktalara isabet etti. Haber kaynaklarının doğruladığına göre, İran'a ait İHA ve füzelerin isabeti sonucu Tel Aviv'de çok sayıda bina yıkıldı ve yangın çıktı.

IRNA haber ajansı 4:

İbrani medyası: İran Netanyahu'nun evini hedef aldı (15 Haziran, 2025)³⁵

İran İslam Cumhuriyeti, işgal altındaki Filistin topraklarına yönelik onlarca füze saldırısı gerçekleştirdi. Saldırıları sonucunda Siyonist yerleşim yerlerinde alarm sistemleri devreye girdi ve patlamalar, başta işgal altındaki Filistin'in kuzeyi ile Kudüs olmak üzere çeşitli bölgelerde duyuldu.

³³ IRNA Haber Ajansı (IRNA), "Siyonist rejim, İran saldırılarındaki kayıplarını kısmen itiraf etti: 24 ölü, 1200 yaralı" (Erişim 21 Haziran 2025).

³⁴ IRNA Haber Ajansı (IRNA), "Tel Aviv ve Aşdod'da Yangın ve Panik" (Erişim 15 Haziran 2025).

³⁵ IRNA Haber Ajansı (IRNA), "İbrani Medyası: İran Netanyahu'nun Evini Hedef Aldı" (Erişim 15 Haziran 2025).

İsrail rejimi ordusunun yaptığı açıklamaya göre, İran'dan işgal altındaki topraklara doğru 50 füze fırlatıldı. Patlamaların yoğunluğu, özellikle kuzey Filistin'de ve Kudüs çevresindeki yerleşimlerde hissedildi. Siyonist rejime ait hava savunma sistemleri, saldırıya uğrayan bölgelerdeki füzeleri yok etmek ve etkilerini azaltmak için çaba sarf etmekte. Siyonist rejim kaynaklarının aktardığına göre İran, İsrail'e karşı verdiğı yanıtlarda önemli bir artış yapmayı kararlaştırdı. Aynı kaynaklar, saldırıların hedeflerinden birinin Netanyahu'nun evi olduğunu ve diğerk hedefin ise El-Hadire şehrindeki bir elektrik istasyonu olduğunu bildirdi. Siyonist rejimin iç güvenlik birimi de, işgal altındaki topraklarda yaşayanlara yönelik bir uyarı yayımlayarak, "İlerleyen bir duyuruya kadar" sığınaklarda kalmalarını, sadece birkaç dakika süren bir güvenlik önlemi almanın ötesinde, uzun süreli bir bekleyişe hazırlıklı olmalarını istedi.

IRNA haber ajansı 5:

ABD'nin Siyonistlerin İran'a yönelik saldırılarında açık iş birliği (20 Haziran, 2025) ³⁶

Siyonist rejim medyası, rejim ordusunun füze nleme sistemlerinde ciddi bir mühimmat sıkıntısıyla karşı karşıya kaldığını ve İran İslam Cumhuriyeti'nin meşru ve kararlı askeri karşılığı karşısında oldukça savunmasız hale geldiğini bildirirken, ABD'nin İsrail rejimine yeni silah sevkiyatları gönderdiğini duyurdu İsrail rejimi Savunma Bakanlığı'nın açıklamasına göre, ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), İsrail'e hava ve deniz yoluyla askeri teçhizat göndermeye devam ediyor. Perşembe günü askeri malzeme taşıyan kargo uçakları işgal altındaki topraklara indi. Bu sevkiyatlar, Siyonist işgal ordusunun operasyonel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ABD'nin attığı adımların bir parçası olarak değerkendiriliyor.

IRNA haber ajansı 6:

İran Büyükelçisi: 'Vur-Kaç' dönemi sona erdi (16 Haziran 2025) ³⁷

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Yönetim Kurulu'nun olağankst toplantısında konuşan İran'ın Viyana temsilcisi Büyükelçi Rıza Necefi, İsrail'in barışçıl nükleer tesislere saldırısını "devlet terörizmi" olarak nitelendirerek sert bir uyarıda bulundu.

Necefi, yaptığı açıklamada İsrail'in saldırısını Birleşmiş Milletler Şartı ve Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Statüsü'nn açık ihlali olarak tanımladı ve "Vur-kaç dönemi sona erdi" ifadelerini kullandı. İran temsilcisi, bu tür saldırıların uluslararası barış ve güvenliği tehdit ettiğini vurgulayarak uluslararası toplumu harekete geçmeye ağırda. İran temsilcisi, İsrail rejiminin İran'ın barışçıl nükleer tesislerine yönelik tekrar eden tehditleri karşısında Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA)ve Yönetim Kurulu'nun kayıtsız kalmasını sert şekilde eleştirerek:

"Bu sessizlik ve eylemsizlik sadece Ajans'ın itibarını ciddi şekilde zedelemekle kalmadı, aynı zamanda İsrail rejimini saldırgan eylemler konusunda daha da cesaretlendirdi." açıklamasında bulundu. Ülkemizin büyükelçisi sözlerini,

³⁶ IRNA Haber Ajansı (IRNA), "ABD'nin Siyonistlerin İran'a yönelik saldırılarında açık iş birliği" (Erişim 20 Haziran 2025).

³⁷ IRNA Haber Ajansı (IRNA), "İran Büyükelçisi: Vur-Kaç Dönemi Sona Erdi" (Erişim 16 Haziran 2025).

“İran İslam Cumhuriyeti, son yıllar boyunca bazı tarafların önyargılı tutumları ve İsrail rejiminin NPT (Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması) dışında yasa dışı nükleer politikalarını sürdürmesine rağmen, daima NPT ve Ajans’ın kapsamlı denetimleri çerçevesindeki yükümlülüklerine bağlı kalmış ve barışçıl nükleer faaliyetleriyle ilgili geniş ve ayrıntılı bilgileri Ajans’a sunmuştur. Ancak bu şeffaflık, maalesef zaman zaman İranlı bilim insanlarının hayatını ve ülkenin ulusal güvenliğini tehdit etmek için bir araca dönüşmüştür.” şeklinde sürdürdü. İran Büyükelçisi açıklamalarının devamında “NPT üyelerinin hak ve yükümlülükleri dengeli şekilde uygulanmadığı ve bazı saldırgan rejimler NPT’ye taraf olmadan özgürce üyeleri tehdit edip saldırıda bulunabildiği sürece, gönüllü yükümlülüklerin yerine getirilmesinin bir gereğesi kalmayacaktır.” ifadelerini kullandı.

Büyükelçi Necefi, açıklamasının sonunda “Vur-kaç dönemi sona ermiştir. İran İslam Cumhuriyeti, BM Şartı, NPT Antlaşması ve UAEA Tüzüğü çerçevesinde halkını, egemenliğini, barışçıl nükleer tesislerini ve ulusal çıkarlarını savunma konusundaki doğal hakkını saklı tutar ve gerekli karşı tedbirleri uygun zamanda alacaktır.” vurgusunda bulundu. Ülkemizin temsilcisi ayrıca Yönetim Kurulu’nu, İsrail’in saldırganlığını en sert şekilde kınamaya ve bu tehlikeli eylemin sonuçlarından Siyonist rejimi sorumlu tutmaya çağırdı.

Eleştirel Söylem Analizi

TASS ve IRNA haber ajanslarından elde edilen 12 Gün Savaşı’na yönelik haberlerin analizi Van Dijk’ın eleştirel söylem çözümlemesinin metinsel düzey çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.

Metinsel Düzey

Metinsel düzey, mikro ve makro olmak üzere iki çerçevede ele alınmaktadır. Mikro düzeyde; sözcük seçimleri, cümle yapıları, cümleler arasındaki nedensellik ilişkisi ve retorik incelenmektedir.

Sözcük Seçimleri: Haber metnindeki sözcük seçimleri, sözcüklere vurgu yapan sıkça kullanılan sözcükleri belirleyen hem ideoloji hem de zihinsel haritayı ortaya koymaktadır. Çalışmada örneklem olarak alınan TASS ve IRNA haber ajansındaki haber metnlerinde sıklıkla ifade edilen sözcükler şunlardır:

Tablo 1: TASS ve IRNA haber ajansındaki haber metnlerinde sıklıkla ifade edilen sözcükler.

Haber Ajansları	Haber Metnlerinde Sıklıkla İfade Edilen Sözcükler
TASS Haber Ajansı	Hürmüz Boğazı, ABD, Kırmızı Çizgi, Ekonomi, Füze Sayısı, Katar, Sıcak-Dostane İlişkiler, Bomba Sayısı, Nükleer Tesisleri, Saldırı, Balistik Füze, İran
IRNA Haber Ajansı	İran Füzeleri, Füze Saldırısı, Şiddetli Patlamalar, Siyonist Rejim, Balistik Füze, İşgal Altındaki Topraklar

TASS haber ajansında incelenen beş haber içeriğinde sıklıkla ifade edilen sözcüklerin ABD ve İran'a ilişkin ele alınan sözcükler olduğu görülmektedir. IRNA'da ise ele alınan altı haber içeriğinde İsrail'i hedef alan sözcüklere yer verilmiştir.

Cümle yapıları ve Nedensel İlişki: Haber metnlerinde yer alan söylemler cümle yapılarından oluşmaktadır. Söylemlerin bir tema üzerinde odaklanması nedensel ilişkiyi ifade ederken bu nedensellik ilişkisi haber metnlerinde açık bir şekilde kendini göstermektedir. Çalışmada incelenen haber metinleri bir tema üzerine odaklanmakta ve TASS'da yer verilen haber metinleri ABD ve İran odaklı olarak bir tema çerçevesine konulmuştur. IRNA'da ise haber metnlerinde İsrail'e yönelik duygular ifade bulurken bu duygular hem ideolojik hem de milli kimliği ön plana çıkaran düzeyde olduğu açıkça görülmektedir.

Van Dijk'in eleştirel söylem analizinde cümle yapısındaki gramer önemlidir. İncelenen haber metnlerinde cümle yapılarında aktiflik söz konusu olurken haber metnlerin içeriğinde özneler aktif bir şekilde yer verildiği tespit edilebilmektedir. TASS haber ajansında, ABD, İran ve İsrail  zne olarak konumlanırken IRNA haber ajansında "Siyonist Rejim" kimliği oluşturulmuş ve İran, güçlü kimlik çerçevesinde gösterilmiştir. TASS ve IRNA haber ajanslarında ötekileştirme söz konusu olmaktadır. Bunun yanı sıra haber metinleri edebi dile dayanmaktadır ve haberlerde sıkça kaynağa atıfta bulunmaktadır. Buna göre aktif cümle yapıları ile kısa ve dikkat çekici sözlere yer verilmiştir. Haber metnlerindeki cümle yapısında düz ve yan anlamlar vardır. TASS haber ajansında sunulan haber metnlerinde düz ve yan anlamlar şu şekildedir:

-Hürmüz Boğazı'nın olası bir şekilde kapatılmasının ABD için kırmızıçizgi olup olmayacağı sorulduğunda, ABD Başkan Yardımcısı JD Vance, "*Bence bu, İranlılar için intihar olur. Yani, tüm ekonomileri Hürmüz Boğazı'ndan geçiyor.*" cevabını verdi **(Hürmüz Boğazı ekonomi açısından İran'ın yanı sıra birçok ülkeyi ilgilendiren konumdadır).**

-Bu başarılı operasyonda kullanılan füze sayısı, ABD'nin İran'ın nükleer tesislerine saldırmak için kullandığı bomba sayısı ile aynıydı ve İran güçlerinin saldırdığı  s, Katar'daki şehir ve yerleşim yerlerinden uzakta bulunuyordu **(İran'ın en az ABD kadar güçlü olduğu ifade bulurken Katar ile olan ilişkilerin zedelenmemesi de önem arz etmektedir).**

-İran, İsrail'e yönelik saldırıda Hayber Şekan, İmad, Kadr ve Fettah-1 balistik füzelerini kullandı **(İran, İsrail'in saldırılarına karşılık verecek güçtedir).**

- Rusya, ABD'nin eylemlerini kınadı **(Rusya kendi tarafını belli etmektedir).**

- ABD Başkanı Donald Trump, her iki taraftan da duyduğu hayal kırıklığını dile getirerek sakinleşmelerini istedi **(Ateşkes ABD tarafından sağlanmaktadır).**

IRNA haber ajansında sunulan haber metnlerinde düz ve yan anlamlar ise şu şekildedir:

-İran'ın yeni füze saldırılarının ardından, İsrail'in güney ve merkez bölgelerinde sirenler çaldı **(İsrail, endişe ve panik içerisindedir).**

-Geçtiğimiz bir haftada İran'a ait balistik füzelerin İsrail'e isabet etmesi sonucu 24 kişi hayatını kaybetti, 1200 kişi ise yaralandı (**İran, İsrail güçlerine balistik füze ile karşı vermektedir**).

-İşgal altındaki topraklar, gece saatlerinde, ikinci kez İran İslam Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri'nin İHA ve füze saldırılarına hedef oldu (**Saldırıları devam etmektedir**).

-İran İslam Cumhuriyeti, işgal altındaki Filistin topraklarına yönelik onlarca füze saldırısı gerçekleştirdi (**İran, saldırılarıyla işgal altında olan Filistin topraklarını da ele almaktadır**).

-ABD Savunma Bakanlığı (Pentagon), İsrail'e hava ve deniz yoluyla askeri teçhizat göndermeye devam ediyor (**ABD, İsrail ile iş birliği yapmaktadır**).

-“Vur-kaç dönemi sona erdi” (**İran, güçlü bir yapıya sahiptir**).

Retoriğin İncelenmesi: İncelenen haber metinlerinin retoriği kitlelere yöneliktir ve haberin inandırıcılığı metaforlara, abartmalara, karşılaştırmalara, küçümsemelere, benzetmelere ve ironilere bağlı gelişmektedir. Bunun örneklerini TASS haber ajansında şu şekilde görmek mümkün olmaktadır:

Tablo 2: TASS Haber Ajansı Retorik İncelemesi

Metafor	Karşılaştırma	İroni	İroni	İroni
ABD, İran ekonomisi için intihar olacağını söyledi	Bu başarılı operasyonda kullanılan füze sayısı, ABD'nin İran'ın nükleer tesislerine saldırmak için kullandığı bomba sayısı ile aynıydı	İran'ın bu sabah İsrail'e düzenlediği saldırı, çatışmanın başlangıcından bu yana en uzun süren saldırı oldu	Rusya, İsrail'in eylemlerini kınadı ve İran-İsrail çatışmasında arabuluculuk yapmaya hazır olduğunu belirtti	Trump, İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'yu arayarak İran'a saldırmamasını istedi.

Bunun örnekleri IRNA haber ajansında ise şu şekildedir:

Tablo 3: IRNA Haber Ajansı Retorik İncelemesi.

Benzetme	Metafor	Metafor	İroni	İroni	Abartma
Füzelerin isabetiyle meydana gelen şiddetli patlamalar, ülkenin güneyini sarstı	'Vur-Kaç' dönemi sona erdi	Siyonist rejimin İran'ın işgal altındaki topraklara yönelik saldırılarına dair haberlerin yayılmasını sıkı şekilde sansürlediği bir ortamda yayınlandı	İran Silahlı Kuvvetleri yeni bir drone ve füze saldırısı dalgası başlattı	ABD'nin Siyonistlerin İran'a yönelik saldırılarında açık iş birliği	İran Netanyahu'nun evini hedef aldı

Makro Düzey:**Tematik Analiz**

Tematik analizde, haberin başlığı ve haberin girişi ile anlam çıkartılmaktadır. TASS haber ajansında İsrail-İran arasındaki yaşanan 12 günlük savaşa yönelik yapılan haber başlığı ve haber girişleri TASS haber ajansında şu şekilde sunulmaktadır:

TASS 1:**Hürmüz Boğazı'nı Kapatma Girişimleri İran Ekonomisi İçin İntihar Olur (22 Haziran, 2025)**

Hürmüz Boğazı'nın olası bir şekilde kapatılmasının ABD için kırmızıçizgi olup olmayacağı sorulduğunda, "Bence bu, İranlılar için intihar olur. Yani, tüm ekonomileri Hürmüz Boğazı'ndan geçiyor." cevabını verdi.

TASS 2:

İran, ABD'nin nükleer tesislerine karşı kullandığı füze sayısıyla aynı sayıda füzeyi ABD üssüne karşı kullandı (23 Haziran, 2025)

İran Yüksek Ulusal Güvenlik Konseyi'ne göre operasyon Katar için bir tehdit oluşturmuyor ve Tahran, Doha ile sıcak ve dostane ilişkileri korumak istiyor.

TASS 3:

İran Devrim Muhafızları Ordusu, 23 Haziran'daki İsrail saldırısının, gerginliğin başlangıcından bu yana en uzun saldırı olduğunu söyledi (23 Haziran, 2025)

İran medyasına göre, İsrail'e yönelik saldırıda Hayber şekan, İmad, Kadr ve Fettah-1 balistik füzelerini kullandı.

TASS 4:

İran Genelkurmay Başkanı, ABD'nin nükleer tesislerine yönelik saldırılarına karşı kararlı bir yanıt garantisi verdi (23 Haziran, 2025)

İran ordusunun başkomutanı Korgeneral Emir Hatemi, ABD'nin İran'a yönelik saldırgan eylemlerine kararlı bir yanıt alacağını söyledi.

TASS 5:**İsrail, Tahran'ın kuzeyindeki radar istasyonuna saldırı düzenledi (24 Haziran, 2025)**

İsrail savaş uçakları, Tahran'ın kuzeyindeki bir radar istasyonunu vurdu. Devlet yayın kuruluşu Kan, böyle bildirdi.

IRNA haber ajansında ise şu şekilde sunulmaktadır:

IRNA 1:**İran füzelerinin isabeti İsrail'in güneyini sarstı (24 Haziran, 2025)**

İran'ın yeni füze saldırılarının ardından, İsrail'in güney ve merkez bölgelerinde sirenler çaldı. Füzelerin isabetiyle meydana gelen şiddetli patlamalar, ülkenin güneyini sarstı.

IRNA 2:

Siyonist rejim, İran saldırılarındaki kayıplarını kısmen itiraf etti: 24 ölü, 1200 yaralı (21 Haziran, 2025)

Siyonist rejimin radyo ve televizyon kurumu, İran'ın geçtiğimiz bir hafta içinde işgal altındaki topraklara yönelik saldırıları sonucu yaşanan kayıpların bir kısmını itiraf etti.

IRNA 3:

Tel Aviv ve Aşdod'da yangın ve panik (15 Haziran, 2025)

İşgal altındaki topraklar, gece saatlerinde, ikinci kez İran İslam Cumhuriyeti Silahlı Kuvvetleri'nin İHA ve füze saldırılarına hedef oldu.

IRNA 4:

İbrani medyası: İran Netanyahu'nun evini hedef aldı (15 Haziran, 2025)

İran İslam Cumhuriyeti, işgal altındaki Filistin topraklarına yönelik onlarca füze saldırısı gerçekleştirdi. Saldırıları sonucunda Siyonist yerleşim yerlerinde alarm sistemleri devreye girdi ve patlamalar, başta işgal altındaki Filistin'in kuzeyi ile Kudüs olmak üzere çeşitli bölgelerde duyuldu.

IRNA 5:

ABD'nin Siyonistlerin İran'a yönelik saldırılarında açık iş birliği (20 Haziran, 2025)

Siyonist rejim medyası, rejim ordusunun füze önleme sistemlerinde ciddi bir mühimmat sıkıntısıyla karşı karşıya kaldığını ve İran İslam Cumhuriyeti'nin meşru ve kararlı askeri karşılığı karşısında oldukça savunmasız hale geldiğini bildirirken, ABD'nin İsrail rejimine yeni silah sevkiyatları gönderdiğini duyurdu

IRNA 6:

İran Büyükelçisi: 'Vur-Kaç' dönemi sona erdi (16 Haziran 2025)

Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Yönetim Kurulu'nun olağanüstü toplantısında konuşan İran'ın Viyana temsilcisi Büyükelçi Rıza Necefi, İsrail'in barışçıl nükleer tesislere saldırısını "devlet terörizmi" olarak nitelendirerek sert bir uyarıda bulundu.

Genel olarak TASS haber ajansının haber başlıklarında ve haber girişlerinde ABD-İsrail-İsrail odak noktası haline getirilen kavramlara yer verilirken ikinci ağız olarak kaynağa dayanım söz konusu olmuştur. IRNA haber ajansında ise birinci ağızdan söylemler kullanılmış ve haber başlıklarında tamamen İsrail'i hedef alan metaforlar ve adlandırmalar yapıldığı tespit edilmiştir.

Şematik Analiz**a) Durum:**

Haber metnindeki hikâye örgüsü, ana olayın işleniş biçimi toplumsal ve politik yönde incelenmektedir. İncelenen TASS haber ajansı haber metinlerinde 12 Gün Savaşı'nın ABD-İsrail ve İran boyutunu öne sürdüğünü haber metnin hikâye örgüsünden anlamak mümkün olmaktadır. IRNA haber ajansında ise İsrail'e düzenlenen saldırılar ve İsrail'in panik ve endişe içerisinde olduğuna yönelik anlatımlar söz konusudur. Bunun yanı sıra İran'ın füze saldırılarında

bulunmasını nitelendiren söylemler İran'ın karşılık verecek g   l  yapıda olduğunu kanıtlayan söylemler olabilmektedir. Genel olarak, TASS haber ajansında 12 Gün Savaşı'nın ele alınış biçimi, ABD-İran-İsrail odaklı olsa da IRNA haber ajansında ise konunun ele alınışı tamamen tek taraflıdır. Örneklem olarak alınan haber ajanslarının devlet haber ajansları olması göz önüne alındığında devletlerin medyayı kendi politik düzleminde kullandığı sonucuna ulaşmak mümkündür. Buradaki amaç, kitleyi bilgilendirmenin ötesine geçerek kitleyi manipüle etmeye dayanmaktadır.

b) Yorum:

13 Haziran 2025 tarihinde İsrail-İran arasında yaşanan ve literatürde 12 Gün Savaşı olarak bilinmekte olan çatışmanın ajans haberlerine yansıyan önemli savaş haberlerinden biri olduğu söylenebilmektedir. Taraflar arasında ateşkes sağlanana kadar devam eden çatışma boyunca medya önemli bir toplumsal rol oynamıştır. Bunun yanı sıra savaşı ilişkin notları aktarırken de belirleyici aktör olarak haber metinlerinde kullandığı sözcüklerle, belirlediği kaynak seçimleriyle taraflı olduğunu göstermiştir. Çalışmada  rneklem olarak alınan TASS ve IRNA haber ajanslarında incelenen haber metinlerinde savaşın durumu metaforlar, benzetmeler, ironiler, karşılaştırmalar ve abartmalar kullanılarak anlamlandırılmıştır. Medya, politika okuması yaparak savaşı yaklaşım sergilemekte ve her ülkenin kendi politikasına yönelik haber inşa etmektedir. Bu inşayı ideoloji şemsiyesi altında oluşturmaktadır. Medyada verilen mesajlar kitleleri düşmana ve ötekiye karşı bütünleştirmekte ve haberlerde gerçeklik yeniden inşa edilmektedir.

SONUÇ, TARTIşMA VE ÖNERİLER

Küresel düzeyde yaşanan siyasi, ekonomik ve kültürel alanlardaki değişimler, dış politika ve uluslararası ilişkileri etkilemiştir. Dünyayı Doğu ve Batı kamplarına bölen ve uyumu teşvik eden politikalarda bir artış olmuştur. Nitekim Rusya ve İran'ı içeren Doğu kampı ile Amerika Birleşik Devletleri ve İsrail'in yakınlaşması, yeni bir uluslararası sistemin ortaya çıkmasının temelini atmaktadır. Bu durumda, İran, Rusya'ya yönelme stratejisi izleyerek, dış ilişkilerde denge sağlamaya çalışarak, çeşitli askeri ve siyasi alanlarda dış politika gücünü artırmaya ve diğer aktörler üzerinde etki kurmayı hedeflemektedir.

İran'ın Natanz, Arak ve Fordow nükleer tesislerinde gelişmiş uranyum zenginleştirmeye yeniden başlaması, savaşı tetikleyen nitelik olduğundan İsrail'de güvenlik alarm seviyelerinin yükselmesi, ABD'yi harekete geçirmiş ve Haziran 2025'te İsrail'in İran'a nükleer altyapısını devre dışı bırakmayı amaçlayan hassas hava ve füze saldırıları başlatması ABD'nin stratejik ve idari yanıt vermesine neden olmuş ve ABD'nin de bu savaşı katılımını sağlamıştır. Ancak İran, Gerçek Vaat 3 adını verdiği operasyonla bu saldırı harekâtına gelişmiş savaş teknolojisiyle karşılık vermiştir. Nükleer alanda İran ve Rusya'nın iş birliği yapmasından dolayı bu savaşı yönelik politik tutum her iki ülke açısından önemli olmaktadır. Buna göre İran ve Rusya'nın 12 Gün Savaşı olarak nitelendirilen bu savaşı yönelik söylemlerinin yeni bir ton kazandığını söylemek mümkündür.

Küresel medya savaşı ilişkin tepkiler ve yorumlarla dolu bir alanı inşa etmektedir. Nitekim devlet haber ajansları ulusal çıkarları korumak ve sosyal istikrarı sağlamak için politika uygulamaktadır. Bu politika, devlet ideolojisini yansıtmaktadır. Bu ideoloji, hedef kitleye yönelik olduğundan hedef kitleyi manipüle etmeye dayanmaktadır.

Çalışmada örneklem olarak alınan TASS ve IRNA haber ajanslarının devlet haber ajansları olduğu göz önüne alınırsa, devletlerin medyayı bilgi politikası kapsamında kullandığı sonucuna ulaşmak mümkün olmaktadır. 12 Gün Savaşı'na ilişkin Amerika ve İsrail'i ele alan TASS'da beş, IRNA'da altı haberin söyleminin Van Dijk'ın eleştirel söylem çözümlemesi modeli çerçevesinde incelenmesi üzerine İran ve Rusya'nın savaşı ilişkin politik tutumun farklı olduğu kanısına varmak mümkündür.

İranlı yorumcular, gözlemciler, analistler ve siyasi figürler savaşı yalnızca mevcut veya gelecekteki güç dengesi açısından değerlendirmektedir. İran'a göre bu savaşın kazananı en nihayetinde askeri ve teknolojik yeteneklerinden siyasi aygıtına kadar birçok cephede dirençli olduğunu kanıtlayan İran olmaktadır. IRNA devlet haber ajansında elde edilen haberlerin söylemlerinde 12 Gün Savaşı, İran füzelerinin İsrail savunmasını haftalar içinde tüketebileceğini kanıtladı.

Kısa süren savaş, ekonomik, askeri ve siyasi faktörler nedeniyle küresel güç dengesinin yavaş yavaş değiştiğini ortaya koydu. O halde savaşı kim kazandı? İran, İsrail'den daha ağır kayıplar vermesine rağmen haber söylemlerinde bu durumun modern savaşta zaferin doğru bir ölçüsü olmadığını göstermektedir. İsrail'in büyük gücü tükendi ve güç Tahran'ın eline geçti. Buna göre "Siyonist Rejim" olarak ifade bulan İsrail, büyük yenilgiye uğradı. İran'ın aksine Rusya ise kendi politik düzlemini düşünerekten savaşı yönelik sessiz bir tavır ortaya koymuştur. Ancak ABD ve İsrail'in İran nükleer tesislerine yönelik saldırılarını, egemen bir devletin topraklarını füze ve bomba saldırılarına maruz bırakma konusunda sorumsuz bir karar ve uluslararası hukuku, Birleşmiş Milletler ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarını ihlal eden bir eylem olarak nitelendirmiştir.

TASS devlet haber ajansında incelenen haber söylemlerinde, Rusya'nın 12 Gün Savaşı'na yaklaşımının temkinli olduğu görülmektedir. Çünkü ABD'nin savaşı yönelik katılımı, Rusya'nın temkinli yaklaşmasına sebebiyet vermesine neden olmuştur. Ancak Rusya'nın nükleer alanda İran ile iş birliği içerisinde olması, İsrail'i ve ABD'nin girişimini kınamasını sağlamıştır. TASS, haber söylemlerinde hem ABD tarafını ele almakta hem de İran'ı destekleyen bir dizi söyleme yer vermektedir. Buna göre çalışmada örneklem olarak alınan TASS ve IRNA devlet haber ajanslarının politika okuması yaparak haber inşa ettiğini söylemek mümkündür.

Haber söylemlerinde gerçeklik yeniden kurulmaktadır. Hedef kitlenin ise devlet haber ajanslarına güven hususu tartışma konusu yaratmakta ve medyanın gerçek haber anlayışının yerini politik ideolojiye bıraktığı görülmektedir. 12 Gün Savaşı İran medyasında okunduğunda savaşı kazanan tarafın İran olduğu algılanırken, bu okuma Rusya medyasında yapıldığında kazananın kim olduğu konusu tartışmaya açılmaktadır. İran ve Rusya her ne kadar müttefik iki

devlet olsa da bu iki devletin bilgi politikası farklıdır ve 12 Gün Savaşı'na ilişkin tutumları da farklı olmaktadır. Oysaki ABD ve İsrail'in politik tutumu aynıdır. Savaşıa ilişkin ABD ve İsrail'in devlet haber ajanslarındaki haber söylemlerine göre bilgi politikasının aynı olup olmadığı hususu ise araştırmayı tabii kılmaktadır.

Yazarlık Katkısı

Çalışma tek yazarlı olarak yürütülmüştür. Yazar, herhangi bir kurum ya da kuruluşıla aralarında herhangi bir çıkar çatışması bulunmadığını beyan eder.

Etik Kurul Beyanı

Araştırma, yalnızca literatür taramasına ve doküman incelemesine dayalı olarak yürütüldüğünden etik kurul onayı gerekmemektedir.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Abulqasimi, Hasan. "Iran's Foreign Policy Outlook in Light of New World Order." *Islamic Republic News Agency*, 20 May 2023. Erişim 1 Mart 2024. <https://en.irna.ir/news/85116322/>
- Acar, Oğuzhan. "İran'ın Nükleer Bir Güç Olmasının Ortadoğu'daki Olası Sonuçları." *İsrailiyat: İsrail ve Yahudi Çalışmaları Dergisi* 8 (2021), 74-112.
- Ахмедов, Владимир. "Эволюция ирано-израильских отношений в условиях кризиса в Сирии." *Институт востоковедения РАН*, 1 (2023), 147-166.
- Alavian, Morteza, and Rami Hasannia. "No-orasiagari va Siyasat-e Khaareji Roosieh Nesbat be Iraan (Iran's Position in Russian Foreign Policy by Emphasizing Neo-Eurasianism)." *Central Eurasia Studies* 12/2 (2019), 419-434.
- Грэм, Горький. "Аргументы в пользу трехстороннего диалога между Израилем, Россией и США." In *30 лет полноформатных российско-израильских дипломатических отношений: прошлое, настоящее и будущее*, МГИМО(У), 2021.
- Geranmayeh, Ellie. *Israel and Iran on the Brink: Preventing the Next War*. European Union Institute for Security Studies, 2025.
- Günay, İbrahim Emre. "Van Dijk'in Eleştirel Söylem Analizi Bağlamında Azerbaycan ve Ermenistan Arasındaki Savaşa İlişkin Le Monde ve Le Figaro'da Kullanılan Haber Başlık ve Girişlerinin Analizi." *Aksaray İletişim Dergisi* 4/1 (2022), 46-65.
- Eriyanto. *Analisis Wacana; Pengantar Analisis Teks Media*. Yogyakarta: PT. LkiS Printing Cemerlang, 2019.
- Fairclough, Norman. "Critical Discourse Analysis as a Method in Social Scientific Research." In Ruth Wodak & Michael Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*. SAGE Publications, 2001: 32-62.
- Фокина, Вероника Викторовна. "СМИ как акторы мировой политики." *Мировая политика*, (2012), 61-65.
- IRNA. "ABD'nin Siyonistlerin İran'a Yönelik Saldırılarına Açık İş Birliği." 20 Haziran 2025. Erişim: 1 Temmuz 2025. <https://tr.irna.ir/news>
- IRNA. "İbrani Medyası: İran Netanyahu'nun Evini Hedef Aldı." 15 Haziran 2025. Erişim: 1 Temmuz 2025. <https://tr.irna.ir/news>
- IRNA. "İran Büyükelçisi: 'Vur-Kaç Dönemi Sona Erdi'." 16 Haziran 2025. Erişim: 1 Temmuz 2025. <https://tr.irna.ir/news>
- IRNA. "İran Füzelelerinin İsabeti İsrail'in Güneyini Sarstı." 24 Haziran 2025. Erişim: 1 Temmuz 2025. <https://tr.irna.ir/news>
- IRNA. "Siyonist rejim, İran saldırılarındaki kayıplarını 24 ölü, 1200 yaralı olarak açıkladı." 21 Haziran 2025. Erişim: 1 Temmuz 2025. <https://tr.irna.ir/news>
- IRNA. "Tel Aviv ve Aşdod'da Yangın ve Panik." 15 Haziran 2025. Erişim: 1 Temmuz 2025. <https://tr.irna.ir/news>
- Jafari, Mostafa. "Rahbord-hāye Towse'e Ravābet Irān va Rusiyeh (Strategies for the Development of Iran-Russia Relations)." *Manpānameh Elmi Amenit Egtesadi*, 8/11 (2021), 3-14.
- Карасова, Татьяна. "Региональная политика Израиля и иранская проблема." *Журнал Института востоковедения Российской академии наук*, 1 (2020), 105-118.
- Klius, Yurii. *An International Law Perspective on the 12-Day Israel-Iran War*. Kyiv National University / SSRN, 2025. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5365387>

- Kress, Gunther. "History and Language: Towards a Social Account of Linguistic Change." *Journal of Pragmatics* 13/3 (1989), 445-466.
- Lasswell, Harold. "The Theory of Political Propaganda." *The American Political Science Review* 21/3 (1927), 627-631.
- Leeuwen, Theo van. "Critical Discourse Analysis." In *Encyclopedia of Language & Linguistics*, 2nd ed., 2006.
- Makar, David Tyodzer, and Patrick Pillah Tyodzer. "Twelve Days of Escalation: Analyzing the June 2025 Israel-Iran War and U.S. Precision Strikes on Nuclear Infrastructure." *IRASS Journal of Arts, Humanities and Social Sciences* 2/7 (2025), 112.
- Малашенко, Алексей. "Ближневосточные конфликты: вероятность обострения..." *Пути к миру и безопасности* 1 (60) (2021), 120-132.
- zel zcan, Merve Suna. "2000 yılı sonrası Rusya Federasyonu'nda büyük g statsnn sorgulanması." *Güvenlik alışmaları Dergisi* 21/2 (2019), 177-196.
- Rantanen, Terhi, and Anthony Kelly. "Abnegation, Accommodation, Affirmation..." *Journalism* 21/12 (2019).
- Rantanen, Terhi, and Elena Vartanova. "News Agencies in Post-Communist Russia: From State Monopoly to State Dominance." *European Journal of Communication* 10/2 (1995), 207-220.
- Саварбековна, Чабиева. "Основные результаты взаимодействия и международного сотрудничества России и Ирана в XXI веке". *Журнал Ближнего и постсоветского Востока* 2 (6) (2024), 88-102.
- Sumarlam. *Teori dan Praktik Analisis Wacana*. Surakarta: Buku Katta, 2019.
- Solovyeva, A. Yu. *Политические коммуникации*. Под ред. Петрунин Ю.Ю. Москва: Спектр Пресс, 2004.
- TASS. "Hürmüz Boğazını Kapatma Girişimleri İran Ekonomisi İçin İntihar Olur." 22 Haziran 2025. Erişim 1 Temmuz 2025. <https://tass.com>
- TASS. "İran, ABD'nin nükleer tesislerine karşı kullandığı füze sayısıyla aynı sayıda füzeyi ABD üssüne karşı kullandı." 23 Haziran 2025. Erişim 1 Temmuz 2025. <https://tass.com>
- TASS. "İran Devrim Muhafızları Ordusu: 23 Haziran'daki İsrail saldırısı..." 23 Haziran 2025. Erişim 1 Temmuz 2025. <https://tass.com>
- TASS. "İran Genelkurmay Başkanı, ABD'nin saldırılarına karşı kararlı yanıt garantisi verdi." 23 Haziran 2025. Erişim 1 Temmuz 2025. <https://tass.com>
- TASS. "İsrail, Tahran'ın kuzeyindeki radar istasyonuna saldırı düzenledi." 24 Haziran 2025. Erişim 1 Temmuz 2025. <https://tass.com>
- Topuz, İrem, and Olcan Aslan. "Nitel Bir Araştırma Yöntemi Olarak Eleştirel Söylem Analizi." *Korkut Ata Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 17 (2024), 314-326.
- Van Dijk, Teun. "Multidisciplinary CDA: A Plea for Diversity." In Ruth Wodak & Michael Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*, SAGE Publications, 2001.
- Vartanova, Elena, and Andrei Vyrkovsky. "Between the State and the Market: An Analysis of TASS' Fall and Rise." *Journalism: Theory, Practice & Criticism* 21/12 (2020), 1842-1858.
- Wodak, Ruth. "What Is CDA? A Summary of Its History, Important Concepts and Its Developments." In Ruth Wodak & Michael Meyer (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*, SAGE Publications, 2001.